

Møte torsdag den 17. november 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 18):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet (Innst. 49 S (2016–2017), jf. Meld. St. 33 (2015–2016))
2. Referat

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Nordland fylke, Tor Arne Bell *Ljunggren*, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon fra representanten Anette *Trettebergstuen* fra og med 17. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentant innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Hedmark fylke: Lasse *Juliussen*

Presidenten: Lasse Juliussen er til stede og vil ta sete.

Representanten Kirsti Bergstø vil fremsette et representantforslag.

Kirsti Bergstø (SV) [10:01:23]: Det er en glede å fremme et forslag på vegne av representantene Ingunn Gjerstad, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv om urfolks rettigheter i retningslinjene for Statens pensjonsfond utland.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:49]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet (Innst. 49 S (2016–2017), jf. Meld. St. 33 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stefan Heggelund (H) [10:02:41] (ordfører for saken): La meg først få takke for samarbeidet i komiteen.

Norge har en arbeids- og sosialpolitisk historie vi kan være stolte av. I Norge skal ingen forlates. Dersom en blir ledig, skal en ha en anstendig inntektssikring. Dersom en blir syk, skal en ha en anstendig inntektssikring. Behøver en hjelp til å komme tilbake, skal en få den hjelpen.

Dette er politisk omforente standpunkter. Men de er viktige. De er utarbeidet i fellesskap, skulder ved skulder. Gjennom uenighet og enighet har vi diskutert oss fram til gode løsninger. Det er det som er sannheten om den norske velferdsstatens utvikling. Ikke ett parti, ikke én side av politikken har æren. Vi har gjort det sammen.

Men samfunnet utvikler seg. Nye utfordringer oppstår, og nye løsninger må til. Slike nye løsninger skal vi diskutere i dag.

Man må jo spørre seg: Da støvet nettopp hadde lagt seg etter Nav-reformen, hvorfor satte regjeringen ned et ekspertutvalg for å vurdere hvordan Nav kunne bli bedre? Etter en så stor reformprosess skulle man kanskje tro at reformtretheten ville være stor.

Svaret er like enkelt som det er bedrøvende. Målene for Nav-reformen var ikke nådd. Flere forskningsteam har fulgt opp og fulgt med. Resultatene er klare. Vi er omtrent like flinke til å hjelpe folk tilbake i arbeid, utdanning eller over til uføretrygd for dem som skal ha det, som vi var før reformen ble innført. For én gruppe har det blitt verre: unge mottakere av helserelaterte ytelser. Det skjer etter en periode med lang nedetid, hvor folk opplevde usikkerhet om hvilke rettigheter de hadde, og folk sto i kø for å få den hjelpen de trengte.

Slik er resultatene etter den største forvaltningsreformen i norsk historie. Vi skal la historie være historie, men vi kan jo lære av den også. La det være klart: Disse resultatene – eller mangel på resultater, for å si det sånn – er Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets velferdspolitiske arv.

Men nå går vi videre. Vi retter opp i de rød-grønnes feilgrep. Vi tar Nav inn i en ny tid. Utfordringsbildet er krevende. Sterk befolkningsvekst kan bety økt trykk på Nav. Det kommer i kombinasjon med de demografiske endringene i befolkningen og nye migrasjonsutfordringer.

Vi trenger et mer arbeidsrettet Nav, et enklere Nav. La meg gå gjennom noen av grepene.

- Det ene er at vi gjennom en fornuftig digitalisering og kanalstrategi frigjør ressurser på Nav-kontorene. På Nav-kontorene skal det jobbes med arbeidsretting. Spørsmål man enkelt kan få svar på digitalt, bør besvares digitalt. Slike gode selvbetjeningsløsninger ønsker Nav-ansatte mer av, men det er også det brukerne foretrekker.
- Det andre er at vi rydder opp i tiltakssystemet. Joda, vi har allerede begynt den oppryddingen, men vi fortsetter. Tiltakssystemet i Nav er altfor rigid, for lite fleksibelt. Tiltakssystemet som er Navs virkemiddel for å hjelpe folk i arbeid, fungerer nesten som et hinder for å gi folk den hjelpen de trenger. Det måles og styres for mye fra sentralt hold. Vi ønsker mer fleksibilitet – at man ikke skal måle på gjennomførte aktiviteter, men på resultater.
- Vi øker arbeidsmarkedskompetansen i Nav ved å la Nav komme tettere på arbeidsmarkedet. Hvis Nav ønsker det, skal de kunne drive mer av oppfølgingsarbeidet på egen hånd. Et prøveprosjekt har vært gjennomført, og det har gitt svært gode resultater både for brukere, arbeidsgivere og Nav.
- Med mer myndige Nav-kontorer som får større frihet, og som enklere kan hjelpe brukerne de kjenner best, trenger man også bredere og sterkere kompetansemiljøer. Derfor legger vi til rette for mer robuste kontorer, med bred kompetanse, bl.a. nettopp fordi vi vet hvor

vanskelig det er for en enkelt Nav-ansatt å være generalist. La det ikke være tilfeldigheter som styrer hva slags hjelp en kan få når en går til sitt lokale kontor.

Det har vært stor positivitet knyttet til Nav-meldingen. Med denne meldingen følger regjeringen opp ekspertgruppens anbefalinger, anbefalinger som fikk bred støtte av høringsinstansene. Målet er bedre brukermøter, større lokalt handlingsrom og å øke kompetansen og tilknytningen til arbeidsmarkedet. Denne regjeringen rydder opp og leverer for Nav i en ny tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [10:07:40]: En viktig del av norsk politikk er å gi personer med utviklingshemning samme tilbud og samme mulighet som andre innbyggere. Muligheten for en arbeidsplass er spesielt viktig for denne gruppen. Ordningen «Varig tilrettelagt arbeid» gir i dag gode arbeidsplasser for bl.a. personer med utviklingshemning. For tredje gang prøver regjeringen å overføre ansvaret for disse tiltakene til kommunene. Hvorfor mener Høyre det er riktig at arbeidsmarkedstiltakene for denne gruppen skal skilles fra den statlige arbeidsmarkedspolitikken?

Stefan Heggelund (H) [10:08:09]: Vi mener det er viktig å prøve dette fordi vi vet det finnes mye god kompetanse i kommunene. Det er lite grann overraskende at Arbeiderpartiet er så opptatt av hvilken budsjettpost et tiltak er på. Det er det denne debatten av en eller annen merkelig grunn har begynt å handle om – hvor i budsjettet noe skal ligge, om det skal ligge hos stat eller kommune, ikke hvorvidt brukerne skal få best mulig oppfølging. Vi har ikke bestemt hva som skal bli den endelige løsningen, men vi går inn for et prøveprosjekt med kommunalt ansvar. Jeg synes det er rart at man ikke engang vil se på erfaringene fra et slikt prosjekt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:09:03]: Representanten Heggelund driver med feil historieskriving når det gjelder hvorfor vi har kommet dit vi er i velferdssamfunnet. Jeg ber om at representanten har større ærlighet om den striden som har ført til den velferdsstaten og det velferdssamfunnet som vi har.

Representanten refererte til ekspertgruppen, Nav kunne bli bedre, en var like flink til å få folk i arbeid som før reformen, altså dårlig. Nei, det er verre. Det mener ekspertgruppen. Ved de store såkalte robuste kontorene har det gått fra vondt til verre. Representanten bruker store, feite ord om at det nå skal rettes opp, at det skal bli mer arbeidsrettet, at det skal bli et enklere Nav. Jeg ber om at språkbriken reduseres noe, for dette er meget komplisert.

Vi kan ta ett spørsmål. Ved arbeids- og sosialkomiteens innstilling som ble avgitt 19. mai 2016, var det en enstemmig komité som skrev:

«Departementet må derfor påse at Nav-kontorene i hver kommune har nødvendig tid og personell til å bistå folk som trenger praktisk hjelp med utfylling av søknader for å få sine rettmessige ytelser.»

Hvorfor går Høyre imot det i dag?

Stefan Heggelund (H) [10:10:09]: Vi går ikke imot det, og vi er opptatt av at tjenestetilbudet til kommunenes innbyggere skal opprettholdes.

Jeg legger for øvrig merke til at representanten Lundteigen fra Senterpartiet helt har kjøpt Arbeiderpartiets historiefortelling om den norske velferdsstaten. Jeg lurer på hva hans politiske forgjengere ville ment om en slik historieskriving – men la oss ikke ta det nå.

Selvfølgelig skal man ha god tid på brukermøter, kunne følge opp brukerne på en skikkelig måte. Det er nettopp det vi legger til rette for i denne meldingen. Det er nettopp det vi går inn for. Og vi mener at vi trenger brede kompetansemiljøer på Nav-kontorene av den enkle grunn at brukerne skal få den tette oppfølgingen de trenger. Svaret ligger i meldingen.

Kirsti Bergstø (SV) [10:11:14]: Jeg tror det er enighet om viktigheten av faglighet, at de ansatte har rammer for å gjøre en god jobb på Nav-kontorene. Men når Høyre snakker om et mer robust Nav, et større Nav, er det umulig å komme bort fra det faktum at det også innebærer et Nav lenger bort fra folk, lenger bort fra det arbeidsmarkedet man skal hjelpe folk inn i, lenger bort fra det lokalsamfunnet man skal hjelpe folk i. Vi deler målet om én felles dør til velferden, men det hjelper lite om den døra demonteres og blir borte. Derfor lurer jeg på om Høyre ser noen dilemmaer i det harde angrepet på de små kontorene og det gjentatte mantraet om at størst er best, og at mer robuste Nav-kontorer er veien å gå. Og hva har det å si for folk der ute i landet – som ser forskjellig ut?

Stefan Heggelund (H) [10:12:17]: Det ligger ingen angrep på små kontorer i denne meldingen. Det denne meldingen er et forsvar for, er at Nav skal kunne bruke de ressursene som Nav besitter, på en best mulig måte nettopp for å kunne følge opp brukerne best mulig, nettopp for å komme tettere innpå brukerne. Det er ikke slik at folk går i tog i gatene i dag fordi de er så utrolig fornøyd med brukermøtene i Nav. Det er ikke slik at folk går i tog i gatene i dag fordi de er så utrolig fornøyd med nærheten de har til sitt lokale Nav-kontor. Nei, vi ønsker tettere, bedre brukermøter, men vi ønsker også å være sikre på at brukerne blir møtt med den kompetansen som de trenger for å bli fulgt opp på en god måte. For å få til det må vi kunne frigjøre hvordan Nav bruker sine ressurser, slik at de kan bruke dem best mulig. Det overrasker meg at SV, som snakker om mer tillit til de ansatte, ikke ønsker å gi dem den tilliten.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lise Christoffersen (A) [10:13:35]: Arbeiderpartiet er enig i behovet for et trygt, fleksibelt og familievennlig arbeidsmarked med plass til alle og en arbeidsmarkedspolitikk som støtter opp om høy sysselsetting og lav ledighet. Men teori og praksis er ikke alltid samme sak. Så langt har regjeringas politikk gitt motsatt resultat: flere midlertidige jobber, høyeste ledighet på over 20 år, fallende sysselsettingsrate og få nye jobber. Det påvirker selv sagt også arbeidet ved Nav-kontorene. Antall brukere øker, oppgavene blir flere.

Nav-reformen er den største forvaltningsreformen i norsk historie. Vi fikk én dør der det før var tre, færre skul-

le bli kasteball mellom systemene. Den omfattet den gangen 16 000 årsverk, 265 mrd. kr – daværende kroner – og halvparten av befolkningen. Reformen hadde ett formål: færre på trygd, flere i arbeid. Men den skulle ikke være en tvangstrøye. Raskere avklaring til trygd for dem som trenger det, skulle frigjøre ressurser til å jobbe tettere med dem som har som mål å komme i arbeid.

I stønadssystemet ble tre ordninger til én. Arbeidsavklaringspenger åpnet for tilbud etter behov. Nytt kvalifiseringsprogram ble innført for dem som sto i fare for å bli langtids sosialhjelpsmottakere, og varig lønnskudd ble en mulighet. Men vi skal ikke se bakover. Tidligere statsråd Robert Eriksson lanserte slagordet: «Vi må gjenreise a-en i Nav.» Ekspertutvalget ble nedsatt. De gjorde noen viktige observasjoner: Nav og arbeidsmarkedet har skilt lag. Inntektssikring dominerer som arbeidsmetode. Partnerskapet mellom stat og kommune fungerer ikke godt nok. De fremmet forslag under fem hovedpunkter: tettere på arbeidsmarkedet og arbeidsgiverne, økt lokal frihet i tjenester tilpasset brukernes behov, mindre styring, mer ledelse, fokus på bruker, ikke system, kunnskapsbaserte tjenester og kompetanse i møtet med brukerne. Vi kunne nesten ikke sagt det bedre selv. Meldinga følger opp med forslag som vi for en stor del er enig i, men ikke i alt.

Når vi ser framover, er det viktig for Arbeiderpartiet at vi får større frihet i virkemiddelbruken, at det utvikles nye måter å jobbe på, mindre vekt på regelstyring og mer rom for skjønn. Kall det gjerne sosialfaglig arbeid. Vi må gi myndighet til førstelinja og til brukerne selv, sørge for at beslutningskraften ligger nær brukeren. Vi politikere må våge å slippe opp mer, bevege oss bort fra deltalfokus i storting og regjering og legge økt vekt på måloppnåelse gjennom styring på resultater.

Vi bekymrer oss selvsagt når milliarder går til såkalte passive stønader. Men er svaret på det nye lover, forskrifter og rundskriv på et detaljnivå der politikken ikke burde ha vært? Eller bør vi snu perspektivet og se om milliardene heller kan bli en samfunnsmessig investering i økt verdiskaping med arbeidslinja i fokus? Brukeren må ikke tilpasses regelverket, regelverket må tilpasses brukeren. Det må legges individuelle planer, basert på den enkeltes forutsetninger og interesser. Forpliktelsen må bli tydeligere både fra Nav og fra brukeren. Nav-kontoret må kjenne sitt lokalsamfunn, ha nær kontakt med arbeidsgivere, tiltaksarrangører, utdanningssystemet, andre statsetater, helseforetak, sosiale tjenester, leger, boligkontor, brukerorganisasjoner og andre Nav-kontor, for å nevne noen – kort sagt vite hvor man kan henvende seg for samarbeid om gode individuelle planer, både når det gjelder utarbeidelse og gjennomføring. Da trengs det nye arbeidsmetoder og større ansvar ute i linja. Resultatoppnåelse må være et tydelig lederansvar på alle nivå. Partnerskapet mellom stat og kommune må utnytte hverandres fortrinn basert på gjensidig tillit til brukernes beste.

Som de fleste da sikkert har fått med seg, er vi enig i mye av det regjeringa foreslår. Det er bare én hake ved det hele, og der er vi ved det Arbeiderpartiet mener er en grunnleggende svakhet ved meldinga, for det innlegget jeg holdt nå, er nesten avskrift av mitt eget innlegg i Stortinget den 7. juni 2006, da Nav-reformen ble vedtatt. Jeg vil derfor henlede oppmerksomheten på Arbeiderpartiet og SVs forslag nr. 9, der vi ber om at det snarest settes i gang et arbeid for å kartlegge hvilke interne mekanismer i etaten

som har bremsset eller hindret gjennomføring av reformen. Vi har noen mistanker. De fins i noen av forslagene vi fremmer, men vi vet ikke sikkert. Det vi er mer sikre på, er at det trolig hjelper lite å fatte gamle vedtak om igjen, uten at disse hindringene er kartlagt. Jeg rekker ikke å gå inn på forslagene nå – jeg får heller komme tilbake til det i et senere innlegg, hvis det er behov for det.

Jeg tar opp de forslagene Arbeiderpartiet er med på sammen med andre, og dem vi står alene om.

Så helt til slutt en stemmeforklaring: Når våre forslag trolig faller, vil vi subsidiært stemme for flertallsinnstillingens romertall I, II og III. IV er vi med på allerede.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bente Stein Mathisen (H) [10:18:57]: I meldingen omtales aktivitetskrav knyttet til økonomiske ytelser, og det vises til Nav i Hedmark, hvor de har hatt et prosjekt med aktivitetskrav knyttet til ytelser for livsopphold, og ikke minst knyttet til sykefraværsoppfølgingen. Å stille krav handler om å bry seg, og aktivitetskravet skal selvfølgelig gjelde for de personer som har helse til å være i aktivitet, og for dem som kan greie å stå i en annen jobb enn den de er sykmeldt fra. En effektevaluering viser at prosjektet på Hedmark har hatt god og ønsket effekt, og det blir foreslått som en modell for endring av praksis over hele landet. Arbeiderpartiet sier at de støtter prinsippet om aktivitetskrav, og innrømmer at det kan være et virkemiddel for å få flere inn i arbeidslivet. Men hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet at det skal gjelde alle og i hele landet, og hvorfor fjerner de de foreslåtte 60 mill. kr til tiltaket i sitt alternative forslag til statsbudsjett?

Lise Christoffersen (A) [10:19:51]: Som representanten Bente Stein Mathisen er inne på i sitt spørsmål, er Arbeiderpartiet ikke imot aktivitetskrav – vi har selv vært med på å innføre den bestemmelsen som ligger der nå. Vi har til og med selv vært med på å vurdere bestemmelsen på nytt for å se om det var nødvendig å stramme til litt mer. Vi valgte ikke å gjøre det, fordi vi mener at den typen beslutninger bør tas lokalt, hvor de kjenner de mulighetene som faktisk foreligger. Vi har også vært i Drammen og sett. Der praktiseres aktivitetskrav helt i tråd med lovverket etter lokale beslutninger, og det fungerer bra. Hvis vi skulle vært med på en diskusjon om endring av den paragrafen, ville vi heller ha snudd perspektivet og vurdert å innføre en aktivitetsrett, for det er vel det det ofte skorter på, at en ikke har meningsfylte aktiviteter å tilby dem som faktisk hadde trengt det. Det var det jeg var inne på i mitt innlegg: Med gode individuelle planer faller dette på plass.

Erlend Wiborg (FrP) [10:21:03]: Det kunne være fristende å stille spørsmål til representanten Christoffersen når hun i sitt hovedinnlegg sier at hun kunne holdt et nesten identisk innlegg i 2006. Da er det interessant at man i de åtte årene man satt i regjering, ikke tok tak i de utfordringene hun selv peker på. Men fordelene er jo at det nå i hvert fall er en regjering som tar tak i det.

Jeg tror vi alle er enige om at noe av det viktigste for Nav er å ta tak i unge mennesker som står utenfor

utdanning og arbeid. Det er den viktigste gruppen for Nav. Da må jeg si at jeg stusser når det i komiteens innstilling står:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, deler regjeringens syn på at unge skal være en prioritert målgruppe for arbeidsrettet bistand.»

Spørsmålet er enkelt og greit: Hvorfor er Arbeiderpartiet uenig i at det er unge vi skal prioritere?

Lise Christoffersen (A) [10:22:06]: Først til det som representanten Wiborg startet med, at jeg sa at jeg kunne holdt samme innlegg. Nei, jeg sa ikke det, jeg sa at jeg holdt samme innlegg, for det var avskrift av det jeg sa i 2006. Vi gikk ikke til valg i 2013 på at Nav var perfekt. Tvert imot har vi innsett hele veien at den største forvaltningsreformen i Norges historie, hvor en skal bygge sammen to kulturer, tar tid. Vi var ikke ferdig. Vi startet med å forenkle regelverket, og vi var ikke ferdig med det.

Så til det siste spørsmålet, hvorfor vi ikke er med på en felles merknad om å prioritere unge. Det er rett og slett fordi vi valgte å gå helt ut av alle merknadene til saksordføreren. SV og Senterpartiet valgte å gjøre det litt annerledes. Vi har våre egne merknader, og vi har også merknader når det gjelder unge. Vi ønsker å styrke ungdomsgarantiene og har en litt annen løsning enn den regjeringa foreslår. Vi synes det forslaget var litt uklart, og vi kommer tilbake i budsjettet med en økning når det gjelder penger til å styrke ungdomstiltakene.

Sveinung Rotevatn (V) [10:23:23]: Som flere sikkert har sett, er det ein møll som driv og flyg rundt i salen her i dag. Vi får håpe han ikkje kom med innlegget til representanten Christoffersen fra 2006! (Munterhet i salen)

Det eg vil seie, er at det er bra at det, slik eg oppfattar det, er eit breitt fleirtal i Stortinget og i komiteen om hovudlinjene i meldinga vi har til behandling, noko som også blir signalisert ved at Arbeidarpartiet vil stemme subsidiært for fleirtalsforslaga. Det meiner eg er ein styrke.

Eg ville i og for seg stille spørsmål om opptil fleire av enkeltforslaga frå Arbeidarpartiet, men eg skal konsentrere meg om eitt, og det er forslaget som handlar om kontorstruktur/organisering. Venstre er heilt einig i at spørsmålet om kontorstruktur må vere gjenstand for lokale vurderingar. Det meiner vi er riktig. Men så foreslår Arbeidarpartiet at det same skal gjelde fylkeskontora, og at det òg skal vere gjenstand for lokale avgjerder. Då lurar eg litt på: Kven er det som skal ta dei avgjerdene: Er det fylkeskommunen?

Lise Christoffersen (A) [10:24:29]: Jeg synes at når en skal vurdere i hvilken grad Nav er tilgjengelig for alle innbyggere, enten det er i en kommune eller i et fylke, bør alle relevante myndigheter på tvers kunne ha såpass god kontakt at alle får lov til å være med og ha et ord med i laget. Utdanningssektoren, videregående skole, f.eks., er jo en opplagt samarbeidspartner for Nav – og vice versa. Så jeg synes at det bør legges til grunn en ganske grundig og omfattende diskusjon, som også omfatter det regionale nivået. Det at vi sier det, har egentlig sitt utspring i den diskusjonen som pågår i de nordligste fylkene akkurat nå, hvor Finnmark føler at en blir mer og mer en salderingspost, og sakte, men sikkert plukkes fra hverandre. De forslagene som Rotevatn nevner som flertallets forslag, er jo

en lettere omskrivning av forslag som opposisjonen opprinnelig fremmet, men de har valgt å ta ut noen elementer. Og de samiskspråklige tjenestene i de fylkene og kommunene der dette er relevant, mener vi det er relevant å diskutere på tvers av offentlige nivå.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Erlend Wiborg (FrP) [10:25:59]: Jeg vil begynne med å takke saksordfører Heggelund for godt arbeid og komiteen for godt samarbeid. Dette har vært en lang prosess, som begynte rett etter regjeringsskiftet. Vi fikk da en regjering som så at Nav gjorde mye godt arbeid, men Nav hadde også betydelige svakheter og utfordringer, spesielt har de hatt det ut fra intensjonene som Stortinget i sin tid, da man etablerte Nav, sto bak. Tanken bak Nav om at alle innbyggere skal ha én dør inn til det offentlige, og det at enkeltinnbyggere ikke skal være en kasteball i det byråkratiske systemet, er en god tanke. Men vi ser at den tanken dessverre ikke har blitt fulgt opp. Jeg tror mye av grunnen til det er at vi tidligere har hatt en regjering og partier som har vært mer opptatt av å skulle forsvare det etablerte, og som ikke var villige til å gå inn og ta tak i de problemene som folk flest merket med Nav.

Alle innbyggere har kontakt med Nav flere ganger i løpet av livet. Om det er fødselspenger, barnetrygd, dagpenger, pensjon osv., så har alle kontakt med Nav. A står for arbeid, og den viktigste jobben Nav har, er å sørge for å hjelpe mennesker tilbake i arbeid. Det å hjelpe mennesker til fortsatt å kunne stå i arbeid er viktig for samfunnet, men ikke minst er det viktig for den enkelte.

Vi bruker mye tid i denne sal på hvordan vi kan bekjempe fattigdom. Jeg tror vi alle – de fleste av oss i alle fall – er enige om at hovedveien ut av fattigdom er arbeid for folk flest. Skal man klare det, må man også ha et Nav som innser det helt elementære, og det er at hvert enkelt individ er unikt. Mennesker har forskjellige muligheter, mennesker har forskjellige ønsker, mennesker har forskjellig kompetanse. Da må vi også ha et Nav som evner å se den enkelte og målrette tiltakene etter hva som skal til for å hjelpe den enkelte – ikke som Nav dessverre i altfor stor grad har vært: for opptatt av systemene og at alle skal passe inn i en A4-mal.

Da er jeg glad for at vi nå har en regjering som legger frem en grundig Nav-melding som faktisk tar tak i det som har vært hovedutfordringen. Vi ser nå at Nav tidligere i stor grad har blitt bedømt etter aktiviteter, de har blitt målt etter antall kurs og antall henvendelser de har hatt med den enkelte bruker. Det endrer vi nå til at det viktigste er resultatene, det er det Nav skal måles på. Men skal vi klare dette, må vi også flytte mer makt og myndighet ned til den enkelte Nav-kontor, ned til den enkelte saksbehandler, sånn at man skal kunne bruke sunn fornuft.

Vi har sett flere meget spesielle eksempler, alt fra at mennesker som har fått amputert sine ben, har måttet gå tilbake og dokumentere at bona fortsatt er amputert. Det tror jeg alle ser er en meget spesiell, byråkratisk og totalt unødvendig praksis. Systemet har vært sånn, men det har ikke vært politisk vilje til å ta tak i de utfordringene før nå.

Da Nav-meldingen ble lagt frem, var det interessant å høre tilbakemeldingene den fikk. Flere av oss har reist land og strand rundt og besøkt mange Nav-kontorer og

pratet med mange brukere av Nav. Vi får mange henvendelser i dette hus fra folk som stanger hodet i veggen i sitt møte med Nav. Da er jeg glad for at tilbakemeldingene denne meldingen har fått, er at regjeringen faktisk treffer blink, og at vi nå begynner å bidra til det som er hovedmålet: Det er å endre hele Nav fra å være en stor og tung byråkratireform til å være en brukerrettet organisasjon som kan se den enkelte og dermed målrette tiltakene for den enkelte, sånn at vi kan hjelpe flere mennesker tilbake i arbeid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [10:31:00]: Representanten Wiborg bruker mange ord i sitt innlegg. Jeg vil be representanten Wiborg redegjøre for hvilke konkrete forslag i meldingen som gjør at vi får mer myndige Nav-kontor.

Erlend Wiborg (FrP) [10:31:13]: Det er bare å lese i innstillingen. Man kan bl.a. gå til forslag til vedtak III, der vi er klare på at vi skal få økt handlefrihet til det enkelte Nav-kontor. Der er vi også tydelige på det jeg var innom i mitt hovedinnlegg om at vi endrer tankegangen i Nav. Fra at Nav skal styres etter aktiviteter, skal Nav nå styres etter resultater.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:31:56]: Representanten Wiborg sa at det var gode tanker om «en dør inn» som ikke ble fulgt opp, og at det var en regjering som forsvarte det etablerte. Nei, det er nok enda mer alvorlig. Det som var innholdet i reformen om «en dør inn», ble noe annet enn det som var Stortingets intensjon. Reformen tok en annen vei enn det som mange ønsket. Det førte i 2008 til at det ble flyttet flere tusen fra de lokale Nav-kontorene til spesialenheter. På Senterpartiets vegne vil jeg ta sjølkritikk på at det kunne få lov til å skje under den rød-grønne regjeringa, for det svekket det hele.

Nå er det «en ny tid – for arbeid og aktivitet» – meldinga regjeringa har lagt fram. Wiborg mener her at en skal ha mer makt og myndighet. Men hva med fagfolk i bydelskontorene, i de kommunale kontorene, slik at en kan gjøre jobben? Går Fremskrittspartiet inn for nå å flytte fagfolk fra spesialavdelingene til de lokale kontorene for å realisere de store ord som her er sagt?

Erlend Wiborg (FrP) [10:33:02]: Jeg er glad for at representanten Lundteigen i motsetning til Arbeiderpartiet tar selvkritikk og innser at deler av Nav-reformen ikke ble som man ønsket, og at ikke alle de intensjonene Stortinget i sin tid hadde, har blitt fulgt opp.

Det å sikre kompetansen ute i det enkelte Nav-kontor er en viktig debatt. Det er også noe av grunnen til at regjeringen har gjennomført bl.a. denne Nav-meldingen, men også at vi gjennomfører f.eks. en kommunereform, som Senterpartiet stritter imot. Det som er det viktige, er at vi må sørge for å ha store nok og robuste nok enheter, sånn at den enkelte bruker, når den har kontakt med Nav, får den hjelpen personen trenger. Da er vi også avhengig av å ha noe støtte på kontorene, og det er noe Senterpartiet da stritter imot.

Kirsti Bergstø (SV) [10:34:07]: Representanten Wiborg snakker i sitt innlegg om dem som «stanger hodet i

veggen» i sitt møte med Nav. Tidligere har Fremskrittspartiet ment at nettopp derfor har det vært nødvendig med et Nav-ombud for å kunne hjelpe dem som i dag ikke får den hjelpen som de trenger. Tidligere arbeids- og sosialminister Eriksson gikk jo langt i å tegne opp et Nav-ombud som en del av framtiden for hvordan Nav skulle se ut, og da nevnte Eriksson var stortingsrepresentant, var dommen over de rød-grønne at man var «tafatt» siden det ennå ikke var på plass. Da undrer jeg meg over hvorfor Fremskrittspartiet i dag skal stemme imot SVs forslag om et Nav-ombud, og om Wiborg nå mener at folk heller skal stange hodet i veggen alene.

Erlend Wiborg (FrP) [10:35:07]: Ja, det er helt riktig at Fremskrittspartiet har fremmet forslag om Nav-ombud flere ganger, og forslaget har som kjent blitt nedstemt av Sosialistisk Venstreparti flere ganger. Men nå har vi heldigvis en regjering som tar tak i hovedutfordringene med Nav når vi nå sørger for å endre Nav fra å være en byråkratisk organisasjon, der alle skal passe inn i A4-malen, til å være mer brukerrettet og mer individrettet og se den enkelte innbygger. Hvis det i fremtiden fortsatt viser seg at vi ikke klarer å løse mange av de hovedutfordringene Nav har, vil Fremskrittspartiet kunne være med og vurdere Nav-ombud på nytt på et senere tidspunkt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:36:03]: Først vil jeg takke komiteen for mange gode merknader, og jeg vil også – slik jeg oppfatter det utenfor komiteen – takke for et godt arbeid, ikke minst fra saksordføreren, som har inkludert meg som ikke har sittet i komiteen, i en så viktig sak. Jeg er også glad for at det ser ut til at komiteen har samlet seg så mye som den faktisk har, rundt de viktige endringene, fordi det å lykkes med å få flere i arbeid er en av de viktigste oppgavene vi har som politikere. Et inkluderende arbeidsliv handler ikke bare om å sikre et godt arbeidsmiljø på jobben, men også hvordan vi kan sikre at flere kommer inn på en trygg og god arbeidsplass. Når vi behandler Nav-meldinga, er det det viktigste tiltaket for å hjelpe dem som er blitt ledige eller har andre velferdsutfordringer.

Arbeid gir den enkelte mulighet til å bruke sine ressurser, sin kunnskap og kompetanse. Det gir en sosial arena – et sted å høre til – og ikke minst gir det den enkelte mulighet til å være selvforsørgende. Arbeid er det viktigste tiltaket for å forebygge fattigdom, og for Kristelig Folkeparti er det viktig at alle som kan arbeide, får individuell hjelp til å komme inn på arbeidsmarkedet.

Vi er i en tid der arbeidsledigheten har økt. Å miste jobben er svært krevende, og mange kjenner på usikkerhet. Å stå langvarig utenfor arbeidslivet er enda mer krevende. De som har stått lengst bak i køen, blir nå bare dyttet enda lenger bakover. Vi må derfor sikre at de som akkurat har mistet jobben, raskt kommer over i nytt arbeid, samtidig som vi forsterker innsatsen for dem som har stått utenfor i lang tid.

Nav er helt avgjørende for å løse disse utfordringene. Da Nav ble etablert, var formålet å hjelpe flere i arbeid og aktivitet. Vi skulle sikre at færre havnet på stønad, og at alle fikk den hjelpen de trengte. Alt har ikke gått helt etter planen, og Nav har vært gjenstand for en del kritikk. Men

mye går også i riktig retning. Ansatte i Nav gjør hver dag en stor innsats for å hjelpe mennesker med ulike behov.

Nav-meldinga vi diskuterer i dag, har fått gode tilbakemeldinger på mange områder. Ett av tiltakene som Kristelig Folkeparti er spesielt glad for, er sammenslåingen av ungdomsgarantiene. Det bidrar til å sikre oversiktlige regler, slik at vi kan hjelpe flest mulig ungdommer ut i arbeid. Det er spesielt viktig i disse dager da ungdomsledigheten er for høy.

Regjeringa har foreslått å ta bort den statlige bemanningsgarantien for Nav-kontor med tre eller færre statlig ansatte. På mange små steder er disse stillingene viktige for å kunne levere et godt tilbud. Etter dialog med regjeringens partiene og Venstre er jeg derfor glad for den viktige presiseringen som ligger i romertallsvedtakene, nemlig at eventuelle endringer i bemanningen ved det enkelte Nav-kontor som følge av opphevelsen av den statlige bemanningsgarantien, skal være lokalt forankret og basert på god lokal dialog, samtidig som vi stadfester at tjenestetilbudet til kommunens innbyggere skal opprettholdes. Det er bra for brukeren, og det sikrer at vi setter brukeren i sentrum.

Regjeringa har også i meldinga tatt til orde for at Nav skal kunne gjøre mer i egenregi. En skal gå bort fra å telle tiltaksplasser til å telle hvor mange en får over i arbeid. I og for seg er jeg enig i at det er viktig å sikre at en faktisk klarer å få mennesker over i jobb, men jeg må si at jeg er noe bekymret for at en i dette arbeidet glemmer dem som står lengst unna. Når mer er på anbud, og når en i større grad skal måle resultatet, kan det medføre at Nav heller vil hjelpe dem som er lettest å få tilbake i jobb, og dermed gir opp dem som trenger ekstra bistand. For Kristelig Folkeparti er det viktig å sikre at alle får individuell og god oppfølging, uavhengig av om en trenger mye hjelp, eller om en bare trenger litt hjelp. Attføringsbransjen har god kompetanse i å følge dem som står lengst unna arbeidslivet. Det er viktig at Nav spiller på kunnskapen de har bygd opp over lang tid. Skal vi lykkes med å få flere ut i arbeid, må vi jobbe sammen. Nav klarer ikke denne jobben alene.

Jeg vil meddele at Kristelig Folkeparti vil stemme for forslag nr. 3, i tillegg til at vi også stemmer for forslag nr. 11 i innstillinga.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:40:34]: Det har vært mye fokus på å få flere i arbeid, som representanten sa. Den kunnskapsbaserte evalueringen viser at de store kontorene har dårligere resultater. Det er noe som Senterpartiet legger vekt på, jeg håper det også gjelder Kristelig Folkeparti. Vi går derfor inn for å flytte folk fra spesialavdelingene til bydelskontorene og de kommunale kontorene, og vi ønsker at det skal være tilstrekkelig med fagfolk på de lokale kontorene, slik at de kan bistå dem som virkelige trenger det mest der, ved å se dem i øynene.

Mitt spørsmål handler om bemanningsgarantien og romertallsvedtaket. Der sa representanten at han er glad for at det står at det skal være god lokal dialog. Så er det et spørsmål om hva det betyr. Det er en kontrakt mellom kommunene ved ordfører og staten som er hele konstruksjonen i fellesskapet Nav. Ligger det i det representanten nå sa, at god dialog innebærer at kommunestyret kan beslutte om det skal være en slik bemanningsgaranti eller ikke?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:41:40]: Jeg leste med interesse merknadene også fra Senterpartiet, og jeg tror at man peker på noe viktig. Når man i reformen flyttet mye av kompetansen og myndigheten fra de lokale Nav-kontorene opp til forvaltningsenhetene, skapte det noen utfordringer. Så det var interessante merknader fra Senterpartiet.

Til spørsmålet om bemanningsgarantien er min klare oppfatning, som jeg også sa i mitt innlegg, at den har vært viktig for å sikre et godt tilbud på særlig de minste Nav-kontorene. Men en ser også at det er noen utfordringer. Med alt det en må kunne på et Nav-kontor, sliter en med noe spisskompetanse, og en kan ikke klare alt. Da mener jeg det er riktig at en med god dialog og lokal forankring kan gjøre endringer. Sånn jeg oppfatter lokal forankring, må det innebære et samtykke lokalt. Akkurat hvordan det skal utformes, skal ikke jeg fortelle på vegne av flertallet, men det er iallfall sånn jeg oppfatter det. Jeg mener det er viktig også for å unngå store gnisninger mellom den statlige og kommunale delen av Nav.

Dag Terje Andersen (A) [10:42:57]: Kristelig Folkeparti har ofte markert seg som et parti som stiller opp for de svakeste i samfunnet. I et tidligere replikkordskifte var spørsmålet knyttet til varig tilrettelagt arbeid. I svaret som ble gitt, kunne en få inntrykk av at for Høyres del er dette et spørsmål om hvilken budsjettpost ting skal stå på. For vår del er det et viktig prinsipp at vi fortsatt skal betrakte varig tilrettelagt arbeid som et arbeidsmarkedstiltak, og at det derfor er naturlig at det er en del av den statlige arbeidsmarkedspolitikken. Kan representanten Ropstad klargjøre om han er enig i Arbeiderpartiets syn, at dette er og skal være et arbeidsmarkedstiltak, eller mener også representanten Ropstad at det er et mer budsjetteknisk spørsmål, om hvor det føres?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:43:51]: Takk for spørsmålet. Jeg er selvsagt enig i at det skal være et arbeidsmarkedstiltak, og så skal ikke jeg konkludere med om Høyres svar virkelig var sånn som representanten Andersen tolker det.

Jeg mener at VTA er et av de viktige tilbudene som vi har, ikke bare for å skape en bedre og mer meningsfull tilværelse, men at det også kan være med en videre ut i arbeid. Så jeg er glad for det fokuset også Arbeiderpartiet har i merknadene, og jeg opplever at komiteen egentlig er samlet om det.

Det som har vært min bekymring, som jeg sa litt om i innlegget mitt, er at man beveger seg i en retning der VTA blir mer tilsidesatt, og heller bruker ressurser på dem som er lettest å få ut i arbeid. Det er kanskje en naturlig prioritering, men da glemmer en helheten i det. Så i hvert fall for min del er det ekstremt viktig at en klarer både å holde trykket på å hjelpe dem som står nærme, og samtidig å hjelpe dem som står lengst unna, enten det er dem med nedsatt arbeidsevne eller dem som går på VTA-tiltak.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:45:09]: Først vil jeg ta opp Senterpartiets forslag i innstillinga.

Senterpartiet arbeider for en samfunnskultur basert på myndige mennesker som tenker sjøl, og som tar ansvar.

Desentralisering av makt, arbeid og kapital er vesentlig. Personlig eiendomsrett til jord og hus, et sjøleieende folk, er helt sentralt. Vi er for Samholds-Norge, ikke Forskjells-Norge. Dette politiske verdisynet har brakt Norge framover til et trygt land for folk, basert på tillit mellom folk, og det er et resultat av politisk debatt, strid og vedtak i Stortinget.

Dagens regjering velger, med støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre, politiske løsninger som gir en klar kurs i retning av Forskjells-Norge. Friest mulig bevegelse av arbeidsfolk over grensene innenfor EØS-avtalen mellom land med helt ulik situasjon når det gjelder arbeidsledighet og lønns- og arbeidsvilkår, er den sterkeste og største drivkraften for å skape Forskjells-Norge. Stortingets mulighet til jevnere inntekt mellom folk svekkes. Mindre og mindre makt er i dette hus og i denne sal. Derfor arbeider Senterpartiet systematisk for å erstatte EØS-avtalen med en handelsavtale basert på grensekontroll, der bevegelse av arbeidsfolk over landegrensene utenfor Norden krever at en har en fast jobb som står klar i Norge, før en får innreise.

Nav i en ny tid, for arbeid og aktivitet, har derfor en mye mer krevende oppgave i den tida som er nå, med stadig større forskjeller mellom folk. For Senterpartiet skal Nav være for de medmenneskene som trenger fellesskapet mest. Vi skal ta vare på flokken på en god og respektfull måte. Nav skal ha nødvendig finansiering og fagfolk som gjør at folks arbeidsevne kan nyttes til samfunnsnyttig arbeid som gir inntekt til den enkeltes livsopphold. Folk må gis mulighet til arbeid etter evne. Ved fri arbeidsinnvandring av dyktige, flittige arbeidsfolk blir de svake i norsk arbeidsliv enda svakere. Dagens organisering av Nav og økonomiske virkemidler står ikke på noen måte i forhold til de stadig økende utfordringene. Saksordførers store ord endrer ikke dette i praksis.

Å styrke a-en i Nav krever myndige kommunale Nav-kontor som kan vurdere og ta beslutninger om hva som er best for den enkelte for å komme videre i arbeidslivet. Disse myndige kommunale Nav-kontorene har folk som kjenner bedre de arbeidsgiverne i kommunen eller bydelen som har kvaliteter som gir gode resultater for folk som sliter med å etablere en fast arbeidskontrakt med sin arbeidsevne. Senterpartiet går derfor i denne innstillinga inn for en kraftig styrking av de kommunale Nav- og bydelskontorene med fagfolk, beslutningskompetanse og større mulighet til bruk av skjønn innenfor større tiltaksordninger – altså mer frihet under ansvar, samtidig som de over 100 spesialiserte enhetene i Nav avgir dyktige folk til førstelinja i de lokale kontorene. KS har i brev av 7. oktober i år uttalt seg veldig sterkt om dette. Jeg skal ikke referere det, men jeg ber statsråden legge seg spesielt på hjertet at den samarbeidspartneren som staten har, nemlig kommunene, her representert ved Kommunenes Sentralforbund, er klingende klare på hva som har skjedd, og at en utvikling i den retning som har vært fram til i dag, med å svekke innholdet i Nav-kontorene, er feil vei å gå.

Nav har også en v – for velferd. Et sikkerhetsnett i Nav er den andre viktige grunnpilaren, som må restaureres etter samme prinsipp – myndige Nav-kontor i kommuner og bydeler som kan ta beslutninger. Senterpartiet har tatt inn over sitt hjerte at de menneskene som trenger sikkerhetsnettet som Nav representerer, er de blant oss som sterkest trenger noen personer som de kan se i øynene og snakke med. Moderne IKT-system er viktige å få på plass, sjøl om

de koster mye, fordi de vil lette arbeidet i hele etaten, men for Senterpartiet er det helt klart at dette må kombineres med en grei mulighet til å treffe fagfolk fra Nav i egen kommune, slik at situasjonen for den enkelte kan avklares grundig tidlig, og at misforståelser kan rettes opp før de ender opp i en ørkenvandring. Jeg vil understreke: en ørkenvandring i et kaldt, fremmed system.

De lokale Nav-kontorene har to eiere – staten og kommunen. Samarbeidet bygger på en underskrevet, tidsbegrenset kontrakt mellom representanter for staten og ordfører eller rådmann. Nav-kontorene spiller en nøkkelrolle i kommunens oppgaver for å skape større trygghet for dem av kommunens innbyggere som sliter, og Nav-lederen – det vil jeg understreke – bør sitte i ledergruppa i kommunen. Dette faktum må høyere opp på dagsordenen i kommunestyrene, slik at folkevalgte får kunnskap og erfaring og dermed innsyn i hvordan de prioriterer den kommunale innsatsen. Eksempelvis må det boligsosiale tilbudet fra kommunene styrkes kraftig.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslag Senterpartiet står bak.

Det blir replikkordskifte.

Bengt Morten Wenstøb (H) [10:50:15]: Jeg tror både representanten fra Senterpartiet og jeg er opptatt av ungdom. Derfor er det viktig å tenke på hvordan man kan få ungdom i arbeid. Ett av forslagene er aktivitetsplikt. Senterpartiet mener at dette først og fremst er en politisk markering og ikke en individuell oppfølging, men presiserer et forslag om en reell ungdomsgaranti med rett til nødvendige tiltak. Jeg vil stille representanten fra Senterpartiet et spørsmål: Er ikke aktivitetsplikt det samme som at man gir folk en individuell mulighet, og at målet må være at flest mulig kommer i arbeid?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:51:00]: Senterpartiet er veldig sterkt for å ha en ungdomsgaranti som er utformet sånn at det lokale Nav-kontoret har den nødvendige fleksibiliteten til å gjøre det som er best for den enkelte ungdommen. Det skal ikke føre til at de svakeste blant ungdommen kommer dårligere ut.

Aktivitetsplikt er vi for, og det er det etter dagens lovverk mulighet til for dem det er rett å bruke det overfor. Samtidig: Skal det bli noe dreis på aktivitetsplikten, bør den kombineres med en aktivitetsrett – altså at ungdommen har en rett til aktivitet – slik at det ikke bare blir et honnørord uten at noe endres i virkeligheten.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [10:51:51]: Jeg tror at Senterpartiets representant og vi er helt enige om at politikere stort sett lever sitt liv fjernt fra det de fleste brukerne av Nav gjør. Samtidig vet vi at Nav møter brukerne sine daglig og har som eneste oppgave å gi sine brukere best mulige tjenester. Nav er i mange år blitt detaljstyrt av overivrige og velmenende, men akk så dårlig gjennomtenkte, krav. Nav-meldingen skal gi styringen til dem som faktisk kjenner utfordringene. Derfor blir mitt spørsmål: Hvorfor stoler ikke Senterpartiet på de faglige vurderingene som arbeids- og velferdsetaten gjør?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:52:34]: Jeg kan understreke at mange folkevalgte lever fjernt fra brukerne. Der-

for er det veldig befriende, det Ivar Aasen i sin tid sa: «Ein finn ikkje noko før ein kjem der det er.» Derfor er det – for meg i hvert fall – veldig nyttig å snakke med dem som er eksperter på hvordan Nav-systemet fungerer, nemlig de som sliter.

Så er det spørsmål om å stole på. Det er dessverre sånn at ikke bare departementet, men også underliggende etater, i stadig større grad blir politisk instruert. De representerer dessverre i for stor grad det politisk korrekte. De har for liten forankring i den virkeligheten folk lever i, og det ønsker Senterpartiet å medvirke til en endring i.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Sveinung Rotevatn (V) [10:53:48]: Den norske arbeidsmarknaden er i endring. Låge oljeprisar har ført til auka arbeidsløyse, særleg på Sør-Vestlandet, samtidig som nye næringer også gjev nye moglegheiter for sysselsetjing for dei som søker arbeid. Vi får også ein stadig meir fleirkulturell arbeidsmarknad, noko som kan gjere arbeidsformidling meir utfordrande, og Nav står i dag overfor ei oppgåve som er svært stor.

Då Nav først vart etablert, var tanken at arbeidsformidling skulle stå i sentrum. Sånn vart det nok ikkje, og Nav-kontor driv med ei rekkje andre oppgåver. Det meldinga tek sikte på, er å endre fokus frå sekundæroppgåver til nettopp arbeidsformidling. Fokuset bør vere å få folk i jobb.

I dag må Nav-kontora følgje eit omfattande regelverk, og dei blir på mange måtar detaljstyrte, også frå denne salen. Meld. St. 33 for 2015–2016 tek sikte på å endre det – iallfall så langt det lèt seg gjere – og gje Nav-kontora større moglegheit til å bruke skjøn når dei behandlar saker. Eit så stort system som Nav må ta høgde for at menneske er forskjellige og treng forskjellig oppfølging. Den frustrasjonen vi ofte høyrer frå Nav-brukarar, er at systemet er for rigid, som ein gjerne seier. Den rigiditeten må ein sjølv sagt søkje å kome til livs.

Den største utfordringa vi står overfor, er etter mitt syn korleis vi får fleire unge i arbeid, for det er eit av dei områda der statistikken dessverre ikkje har gått i lysteleg retning dei siste åra. Særleg auken i talet på unge uføre er urovekkjande, men det er også den store delen unge menneske som verken er på trygd, eller i arbeid eller under utdanning eller er arbeidssøkjande. Det er ei stor gruppe menneske, som i dag fell mellom dei fleste stolar, og som vi ikkje ser.

For mange av dei unge kan nok Nav verke som ein litt uoversiktleg labyrint. Difor er det fint at meldinga legg opp til at vi skal få eit Nav der ungdommen føler seg varet. Det er viktig at brukarar får nok tid med saksbehandlaren sin, og det er viktig at kommunikasjon kan gjerast ufarleg gjennom å ta i bruk sosiale medium, nettpratfunksjonar, e-post og elektronisk kommunikasjon mot unge.

Mange unge føler dessutan at dei ikkje har god nok kjennskap til kva rettar dei faktisk har. Meldinga ber difor Nav om å leggje større vekt på å informere unge om rettane deira. Det å vere velinformert som Nav-brukar gjev deg mykje betre føresetnader for å kome i jobb og å dra nytte av dei moglegheitene som faktisk finst.

Meir skjøn, skreddarsydd tenester og betre kommunikasjon kjem ikkje av seg sjølv. Vi har difor – gjennom innstillinga, gjennom meldinga – lagt til rette for at det er

moglegheit for å få større kontor, med betre fagkunnskap. Målet i meldinga om å få den typen endring på plass er noko vi støttar opp om. Det er likevel viktig at ei sånn utvikling er fundert i god dialog mellom kommunar og stat, for å sikre gjensidig tillit og eit tenestetilbod som er best mogleg tilpassa lokale forhold.

Digitalisering kan sjølv sagt hjelpe på i prosessen. Det vil gje kontora endå meir fridom til å fokusere på arbeidsformidling og ikkje minst kunne drive oppsøkjande verksemd.

For at Nav skal kunne fokusere meir på arbeidsformidling må vi gje dei noko større spelerom for å jobbe med ulike aktørar. Samarbeid med lokalt næringsliv er avgjerande. Også med skulen er det viktig å ha eit godt samarbeid, og ein må også kunne leige inn og nytte seg av eksterne tiltaksarrangørar, slik vi har god erfaring med, for å hjelpe til med avklaring og oppfølgingstenester. Nav kan ikkje eksistere i ei boble, og ein kan ikkje forvente at sjølv store kontor klarer alle oppgåver aleine. Den kunnskapen som er bygd opp hos tiltaksarrangørar over mange år, er verdifull for Nav, og dei bør ha føreseielege rammevilkår også framover.

Større fridom for Nav-kontor til å arbeide med andre aktørar, tiltaksarrangørar, fridom til å tilby tenester tilpassa ungdom og dei lokale forholda – det er bra. Vi treng eit myndig Nav med kompetanse, som tek seg tid til brukarane sine. Meldinga går langt i å leggje til rette for nettopp det. Det er positivt. Eg vil også seie at gjennom komitéarbeidet har det kome på plass ein del nyttige og gode presiseringar, både i merknadsform og i forslagsform. Det at det er såpass stor einigheit i komiteen, og også så stor einigheit i høyringsrunden som var i forkant, trur eg viser at vi iallfall tenkjer riktig.

Til sist vil eg seie at Venstre sjølv sagt stiller oss bak dei forslaga vi stiller oss bak, men at vi også kjem til å stemme for forslag nr. 4. Og etter god dialog med min kollega i Kristeleg Folkeparti har eg skjønnt at også dei vil gjere det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [10:59:02]: Jeg vil takke representanten Rotevatn for et reflektert innlegg.

Representanten var også delvis inne på hvor stor jobb vi som samfunn skal pålegge Nav å gjøre for arbeidsledighets størrelse, det faktum at vi ser at det er et økende antall sosialhjelpsmottakere her i Norge osv. Representanten nevnte oljeprisens betydning for sysselsetting. Vi kan diskutere – jeg skal ikke ta det opp nå – på hvilken måte en kan møte det, men det er en realitet at oljeprisen har gått ned. Samtidig har det ført til at krona er svak, og renta i Norge er veldig lav. Er representanten enig med meg i at det da er spesielt betenkelig at vi heller ikke i det øvrige næringslivet ser noen vesentlig nyskaping av arbeidsplasser, når rammevilkårene faktisk legger til rette for det øvrige næringslivet i Norge?

Sveinung Rotevatn (V) [11:00:09]: Eg vil for så vidt seie meg enig i at det er «betenkelig», utan at eg er enig i heile verkelegheitsbeskrivinga. Men det er ein realitet at sysselsetjingsraten i Noreg har gått nedover i mange år. Heilt sidan 2009 har han vore fallande. Vi er no på eit nivå der han er lågare enn i Sverige, som vi lenge viste til

som eit land med høg arbeidsløyse osv. Så det er klart at her er det store utfordringar.

Når det gjeld det første representanten er innom, nemlig kor mykje Nav skal gjere, om Nav kan gjere alt, trur eg at vi skal vere opne for at det er andre aktørar enn Nav som kan gjere ein vel så god jobb når det gjeld å få folk i arbeid, og at også det offentlege bør vera med og slutte opp om deira arbeid. Eit godt eksempel på det er ein organisasjon som Caritas, som er utruleg flinke til å få arbeidsinnvandrarar som mistar jobben, ut i ny jobb, eller eit tiltak som JobbX, som er flinke til å gje ungdom moglegheiter til å bli betre til å søkje jobb, skrive cv-ar osv. Så nei, eg trur nok ikkje Nav er heile svaret, det er eit større spekter av aktørar som heldigvis er med og bidrar.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:01:27]: Igjen får vi veldig mange gode ord om flere i arbeid. Det er påfallende at en da ikke ser på hva som har fungert, og hva som har fungert mindre godt i tida som har gått. Det er lagt fram kunnskapsbaserte utredninger som viser disse forholdene, som viser at det fungerer dårligere på en rekke større kontorer fordi oversikten er for liten, kunnskapen om arbeidsmarkedet er for svak – en må ha den lokale oversikten for å greie å koble dem som trenger jobb, med dem som har arbeid å tilby.

Men mitt spørsmål er til romertallsvedtaket om den statlige bemanningsgarantien, hvor representanten fra Kristelig Folkeparti sa at i god lokal dialog lå det at det måtte være et samtykke lokalt. Kan representanten fra Venstre slutte seg til den forståelsen av hva som ligger i det romertallsvedtaket? Det vil være avgjørende for om Senterpartiet kan støtte vedtak II.

Sveinung Rotevatn (V) [11:02:35]: Eg trur nok ikkje at større Nav-kontor i eitkvart tilfelle vil vere det saliggjerande. Dette kjem openbert an på lokale vurderingar, lokale forhold, på same måte som eksempelvis spørsmålet om kommunesamanslåing kjem an på nettopp det. No har vi ein del eksempel på kommunar som har funne saman, som har slått saman Nav-kontor, og som har gode resultat. Eg kjem sjølv frå eit fylke som er relativt grisgrendt, for å seie det sánn, med mange småkontor, og der mange av dei også gjer ein veldig god jobb. Nettopp difor meiner eg at det romertallsvedtaket som Lundteigen viser til, er viktig, fordi det er klart at her må det vere ein god dialog med kommunane som samarbeidspartnarar. Eg skal ikkje stå her og seie korleis den dialogen skal skje, korleis heile avgjersleprosessen skal føregå, men eg kan vanskeleg sjå for meg at ein skal kjøre i gang og slå saman kontor der det er stor lokal motstand mot det. Det vil nok gje dårlege resultat.

Ingunn Gjerstad (SV) [11:03:44]: Representanten Rotevatn seier som sant er, at det norske arbeidslivet er i kraftig endring. Eg deler det synet. Ikkje sidan eg starta i arbeidslivet på fulltid i 1982, har eg sett at maktforholdet i arbeidslivet er så skuva i arbeidstakars disfavour som det er no – og fleire har blitt lausarbeidarar. Meiner Rotevatn at endringane i arbeidsmiljølova i fjor, der vi bl.a. fekk lettare høve til midlertidige tilsetjingar, har hjulpet Nav til å få fleire i arbeid? Og kor finn vi hovudtyngda av dei tilsetjingane?

Sveinung Rotevatn (V) [11:04:28]: Eg trur nok det er litt for tidleg å konkludere med resultat frå ei lovending som vart gjort i fjor. Vi har nokre indikasjonar, og så kan ein spørje seg om kor stor vekt ein skal leggje på dei. I eksempelvis ei undersøking blant Virke sine medlemar, stort sett små bedrifter, trur eg 70 pst. sa at dei ikkje ville ha gjort dei tilsetjingane dei no hadde gjort, dersom dei ikkje hadde hatt det høvet dei no har fått, til midlertidig tilsetjing. No skal ein ikkje nødvendigvis ta det for god fisk, men det er ein indikasjon på at nokre har hatt stor nytte av dette for å få folk i jobb.

Så vil eg ta sterk avstand frå dette omgrepet som stadig blir brukt: «lausarbeidarar». Eg treffer sjølvstendig næringsdrivande i Noreg som opplever at dei blir kalla for lausarbeidarar på TV av nasjonale politikarar, og dei blir faktisk sinte. Eg er heller ikkje einig i at norsk arbeidsliv litt underforstått er vorte verre enn nokosinne. Tvert imot: Norske arbeidstakarar trivst meir på jobben, føler at dei har innflytelse på eigen arbeidskvardag, står i jobb, har god helse – så eg trur ikkje vi skal måle bildet fullt så svart som det representanten frå SV her gjer.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Kirsti Bergstø (SV) [11:05:47]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for arbeidet i en sak der uenigheten kanskje er større i handling enn i ord – og en sak som er viktig for absolutt alle i dette landet på forskjellige tidspunkter i livet.

Selv om en livssituasjon kan være vanskelig, skal møtet med velferden være god. Derfor vil jeg starte med å snakke om styringsprinsippene i Nav. Det er et problem for hele offentlig sektor at vi ikke har styringsmodeller som er tilpasset den norske modellen, men heller har importert styringsprinsipper, ledelsesfilosofier og tankegodt som er tilpasset helt andre situasjoner, bedrifter og virksomheter.

Vi trenger i større grad styringsprinsipper som er basert på samarbeid, medbestemmelse, dialog og tillit. Men vi ser at velferdstjenestene, som har et helt annet formål i en annen virksomhet, i større grad styres av kontroll, rapportering, konkurranse og individuell målstyring. Det preger offentlig forvaltning, det preger Nav, og det gir et tydelig konsulenttrykk i hele etaten. Etter mitt syn er det også til hinder for faglig utfoldelse, fleksibilitet og skjønn. Derfor skulle jeg ønske at det fantes vilje til å fjerne den tunge bommen som hindrer endring.

Det er underlig å snakke om myndige Nav-kontorer uten å ta et reelt oppgjør med dette tankegodset. Det er krevende å sette brukernes behov i sentrum når man samtidig må styres av og tilfredsstillende målekort, og det er vanskelig å finne fleksible løsninger når tellekantene styrer ansatte. Likevel gjør ansatte i Nav en formidabel jobb hver eneste dag. Men jeg skulle ønske at arbeidshverdagen til de ansatte i langt større grad var preget av tillit og faglig frihet. Jeg vil i dag oppfordre statsråden til for all framtid å stoppe konsulentbruken og heller spørre de tillitsvalgte. Da vil svarene bli bedre og løsningene mer treffsikre. Sosialistisk Venstreparti mener at vi er nødt til å ta et politisk oppgjør med markedstenkingen i hele offentlig sektor, som i Nav.

Jeg ser at det er signaler om en mer enhetlig praksis og styring. Det kan være positivt for både kvalitet og likebehandling, men jeg vil advare mot en utvikling der vi behandler ulike mennesker helt likt, for da ser vi ikke enkelt-

mennesket. Det er det jeg oppfatter ligger i budskapet om måten aktivitetsplikten skal innrettes på, og i signalet om sanksjoner og reaksjoner. Det handler om at ulike ytelser baseres på ulike livssituasjoner og utfordringer i enkeltmenneskers liv.

Sosialistisk Venstreparti vil ha et nært Nav. Vi vil ha et Nav som er til stede i lokalsamfunnene. Vi vil ha et Nav som har oversikt over arbeidsmarkedet, som har tett dialog og samarbeid med næringslivet, og som på den måten kan hjelpe enkeltmennesket i livet og den livssituasjonen det er i. Derfor har vi i behandlingen av Nav-meldingen valgt å legge vekt på løsninger som styrker lokalkontorene – der ressursene trekkes i den retningen, og der vi ønsker frihet til faglighet og større frihet med hensyn til tiltak og det hjelperegisteret som de ansatte sitter på. Vi vil ha ansatte som har rom til å se den enkelte, for det er avgjørende for at man skal kunne gi mennesker riktig hjelp til riktig tid. Det er særlig viktig for å kunne hjelpe utsatte grupper, og det er særlig viktig for å kunne hjelpe unge mennesker tidlig.

Sosialistisk Venstreparti mener at noe av det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at unge mennesker kommer i meningsfull aktivitet tidlig, at man kommer i arbeid, og at man får kompetanseheving. Da må løpet være så langt at det faktisk er noe man kan gå videre ut i arbeidslivet med, og ikke oppstykket og delt. Folk må få fullføre det å bli kvalifisert.

Derfor går vi inn for et styrket ungdomsarbeid, og vi går inn for styrket innsats fra Navs side overfor de unge.

Presidenten: Skal representanten ta opp de forslagene som SV står bak?

Kirsti Bergstø (SV) [11:10:55]: Det skal jeg.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Arve Kambe (H) [11:11:09]: Noe av poenget med endringene i Nav som vi gjør fra Stortingets side i dag, er å gi økt lokal frihet til det enkelte Nav-kontor. Det handler ikke om kommunestruktur, det handler ikke om garantikontor, men det gjelder det å styrke arbeidslivskompetansen til saksbehandlerne, den direkte kontakten med det lokale næringslivet og å gi fullmakter til å bruke lokalt skjønn. Dette må fylles med konkret innhold som gir de Nav-kontorene som skal ha lokalt skjønn, en mulighet til å bruke det til noe i praksis. Et av grepene regjeringen og Høyre og Fremskrittspartiet gjør, er i praksis å doble omdisponeringsfullmakten til Nav til 100 mill. kr. Er det da sånn at SV, som er med på merknader om at det kan være fornuftig å ha lokal frihet på Nav-kontorene, er enig i at den store økningen vi har til Nav-kontorene, er nok? Er den for høy, eller er den for lav etter SVs syn?

Kirsti Bergstø (SV) [11:12:15]: Det er ingen tvil om at vi deler visjonen om mer frihet. Spørsmålet er hva man legger i begrepene. Det er krevende kun å peke på omdisponering som en mulighet i en tid da ostehøvelkutt og effektiviseringsspøkelset henger over etaten, for da er det ikke gitt at de pengene blir brukt på den måten man ønsker. Jeg mener et av problemene er at det dobbeltkom-

muniseres – at man på den ene siden sier at man skal ha større faglig frihet og myndighet lokalt, uten at man faktisk tar et reelt oppgjør med styringsmodellene, samtidig som man sier at man skal ha mer enhetlig praksis for reaksjoner og for aktivitetsforpliktelsene.

Arve Kambe (H) [11:13:17]: En av de store utfordringene etter Nav-reformen er at mange unge ikke har kommet seg tilbake igjen i arbeidslivet eller i det hele tatt ut i arbeidslivet. Et av grepene regjeringen gjorde i vedtak i forbindelse med arbeidsmiljøloven og nå i dag, og som følges opp i budsjettet, gjelder aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere. All erfaring viser at i de kommunene som har gjort det, har det medført at klientene blir sett, de får en økt forståelse og en økt verdi selv ved å bidra til fellesskapet. De står opp om morgenen, de bidrar, og mange av dem er nå i utdanning og fast jobb etter hvert. Det ser vi at noen kommuner er flinke til før det er kommet lovfesting, men de aller fleste har ikke begynt med det. Derfor er lovfesting et poeng. Hvorfor er det da sånn at på tross av Navs ungdomsgarantier som i praksis ikke har fungert like godt, vil SV frata ungdom muligheten til å komme seg i arbeid, ved å stemme mot aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere?

Kirsti Bergstø (SV) [11:14:23]: Jeg kan forsikre Høyre om at SV står fremst i kampen for meningsfull aktivitet for ungdom. Derfor ønsker vi en forsterket ungdomsgaranti for alle under 25 år, som skal gi rett til kvalifisering, arbeid og aktivitet innen tre måneder. Det jobber vi for. Det vi ikke går med på, er en blind aktivitetsplikt. Det handler rett og slett om at man i dag har mulighet til å stille krav om aktivitet, men man har ingen plikt til det. Vi må huske på at sosialhjelpen er den ytelsen en har mulighet til å motta når en er så skjelve på hånden at en ikke engang kan fylle ut et skjema. Det er den ytelsen. Da mener jeg at man er nødt til som en del av myndigheten, som en del av friheten man ønsker å gi Nav-kontorene, også å gi den faglige muligheten til vurdering: Hva er riktig i din situasjon? Hva er riktig aktivitet for deg? På den måten hjelper man unge mennesker til å komme i aktivitet, men først må de lære seg å stå oppeist.

Erlend Wiborg (FrP) [11:15:32]: Først: Jeg er glad for at Sosialistisk Venstreparti i motsetning til Arbeiderpartiet støtter regjeringen i at ungdom som står utenfor arbeidslivet, skal være en prioritert målgruppe for Nav. Men skal vi klare å få folk ut i arbeid, må vi også ha arbeidsplasser å tilby. Representanten Bergstø skaper ingen arbeidsplasser, det gjør for så vidt ikke undertegnede heller. Ingen i denne salen skaper arbeidsplasser, det er det næringslivet som gjør. Så mitt spørsmål til Sosialistisk Venstreparti er: Hvilke konkrete tiltak har Sosialistisk Venstreparti for å styrke norsk privat næringsliv og dermed sette dem i stand til å skape flere arbeidsplasser?

Kirsti Bergstø (SV) [11:16:22]: Det er arbeidsfolk som skaper verdiene i dette samfunnet, og derfor er det viktig å legge til rette politisk gjennom flere arbeidsplasser og næringslivsetableringer. Derfor støtter vi ikke regjeringens linje om en passiv, næringsnøytral politikk. Vi vil ha en aktiv næringspolitikk. Derfor styrker vi de regionale fondene til fylkeskommunene. Derfor styrker vi mat-

produksjonen i dette landet. Derfor styrker vi den fornybare energien fordi vi ser et behov for å vri midler og satsing over i fornybar retning. Derfor ønsker vi å bygge landet og bruke de ledige hendene vi har i dag, på å ha folk i arbeid. Da må vi bruke statlige midler og muskler på å holde hjulene i gang og ruste opp der det trengs, istedenfor å leve med at folk lever i passivitet, sånn som regjeringen i dag gjør.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anniken Hauglie [11:17:36]: Regjeringens mål er å få flere i jobb og færre på trygd. En velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning er viktig dersom vi skal nå det målet.

Flere skal tilbake i arbeid, og færre unge skal falle utenfor. For å oppnå dette vil jeg løfte fram tre hovedspor for Nav framover:

For det første skal Nav bli mer arbeidsrettet, dvs. et Nav som kjenner behovene til arbeidssøkerne og arbeidsgiverne, som er tettere på lokalt næringsliv, og som blir bedre i stand til å matche ledige hender med ledige jobber.

Nav skal være tettere på brukerne og komme tidlig i gang med arbeidsrettet oppfølging, motivere til jobbsøking og rask overgang til arbeid eller utdanning. Flere unge skal gå fra passivitet til aktivitet, og de skal unngå lange ledighetsperioder. En ny ungdomssatsing skal gi et arbeidsrettet tilbud til arbeidssøkere under 30 år som ved åtte ukers ledighet ikke er i arbeid, utdanning eller annen aktivitet.

For det andre skal vi utvikle mer brukervennlige tjenester, dvs. tjenester som er bedre tilpasset den enkeltes behov.

Nav betjener 2,8 millioner brukere hvert år. Norges største Nav-kontor er nav.no. Flere av brukerne forventer at døren inn til Nav er hjemmefra, via nettet eller ved henvendelse til kontakttelefonen. Vi ser at selvbetjeningsløsningene er populære og brukes stadig mer. Derfor legger vi til rette for at flere skal få hjelp via ulike nettløsninger, enten det er snakk om tilrettelagt informasjon eller selvbetjeningsløsninger.

At flere får hjelp via nettet, gjør det mulig for Nav-ansatte å bruke tiden sin på de brukerne som trenger oppfølging for å komme i arbeid. Brukere med mer sammensatte behov skal få nytte av en større del av Nav-kontorenes ressurser.

For det tredje vil vi gi Nav-kontorene større myndighet og handlefrihet til å tilpasse tjenestene til individuelle behov. Det er veilederne ved Nav-kontorene som har direkte kontakt med brukerne, og som har de beste forutsetningene for å finne fram til gode løsninger for den enkelte. Derfor vil vi ha mindre styring av aktivitet og mer fokus på resultater. Nav skal få noe større mulighet til å velge om avklarings- og oppfølgingstjenestene skal kjøpes eller gjennomføres i egen regi. Økt lokal frihet skal innføres stegvis, etter hvert som det innhentes erfaring og vi ser resultater av virkemiddelbruken.

Større handlingsrom og mindre detaljert styring forutsetter kompetanse og kunnskap om hva som virker, og hvordan virkemidlene best kan tilpasses den enkelte bruker. Nav-kontorene må ha et tilstrekkelig fagmiljø til å gi gode tjenester til brukere med varierte og ofte sammensatte behov for tjenester. I meldingen har vi sagt at vi ønsker

sterkere kompetansemiljø. Dette kan skje både ved at kommuner slår seg sammen, eller gjennom interkommunalt samarbeid. Dette skal imidlertid skje ved lokal enighet i partnerskapet med kommunene, slik vi etter hvert også ser flere eksempler på.

Jeg har lagt fram en melding som er et tydelig svar på mange av de utfordringene som Nav står overfor. Jeg er glad for den oppslutningen som er om de retningsvalgene som gjøres for Nav. Det vil gi et godt grunnlag for deres arbeid med å få flere i jobb og færre på trygd.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [11:21:41]: Når vi har hørt på debatten her i dag, kan det jo tyde på at det er et flertall i denne salen som er imot at varig tilrettelagt arbeid, VTA, skal overføres til kommunene. Det var også sterk motstand i Stortingets høring om Nav-meldinga rundt det temaet, bl.a. fra de berørte, ikke bare fra vekst- og atfføringsbedriftene, men også fra representanter for brukerne – dem det gjelder – Norsk forbund for utviklingshemmede.

Når det ser ut til at det er et flertall i denne salen mot overføring av VTA til kommunene, vil statsråden da reevaluere forsøket og heller bruke pengene på noe annet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:22:33]: Jeg har også registrert motstand og usikkerhet. Det er naturlig at mange er nervøse, for man vet hva man har, og ikke hva man får. Jeg er opptatt av at vi skal organisere tjenestene på den måten som tjener brukerne aller best, og det er grunnen til at vi nå ønsker å prøve det ut og se om det kan være bedre for brukerne at kommunene overtar dette. Det vil i så fall være et forsøk.

Rettighetsutvalget som nylig har kommet med en utredning, har også vurdert de utviklingshemmedes rettigheter og har nylig anbefalt å gi kommunene ansvar for å tilby tilrettelagt arbeid for utviklingshemmede og andre med behov for det. Mitt utgangspunkt er at vi skal legge tjenestene der hvor de utføres best, av hensyn til dem som skal motta dem, og jeg mener at et forsøk vil kunne gi oss verdifull kunnskap og informasjon om nettopp det.

Lise Christoffersen (A) [11:23:29]: I Norge har vi et lovverk som forbyr diskriminering av personer med nedsett funksjonsevne. Jeg lurer på om statsråden har vurdert om det å planlegge for en arbeidsmarkedspolitikk som skal gjelde for alle grupper, bortsett fra personer med psykisk utviklingshemming, rett og slett kan være i strid med antidiskrimineringsforbudet. Hvis hun ikke har vurdert det, vil hun ta initiativ til å få en slik vurdering på bordet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:23:57]: Det er ingen tvil om den brukergruppen som vi nå snakker om, har den samme rett til arbeidsmarkedstiltak som alle andre. De skal også få tilpasset tiltak ut fra de behov og de forutsetninger som de har. Vi mener at vårt forslag om å ha et forsøk er innenfor lov og regelverk. Jeg tror det vil være fornuftig at vi nå innhenter erfaringer med dette forsøket, at vi kan se hvordan kommunene kan se tilbudet til denne brukergruppen i sammenheng med annet tjenestetilbud til samme gruppe i kommunene. De tilbakemeldingene jeg har fått fra arbeidstreningsbedriftene, er at de også er glad

for at vi nå har valgt å innrette det på denne måten, og jeg tror igjen at erfaringene vil være nyttig i det videre arbeidet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:24:52]: I denne perioden har vi klart å gjøre et løft for mennesker med nedsatt arbeidsevne, bl.a. med flere tiltaksplasser, og jeg vil også si at forenklingen i tiltakssystemet gjør det lettere å kunne veksle hvis en egentlig er kommet på et litt feil spor i tiltakssystemet. Men som jeg sa i mitt innlegg, er min bekymring knyttet til Nav-reformen at den tipper for mye over til bare resultater, og at det så blir mindre fokus på de svakeste gruppene, slik at de – istedenfor at man legger fullt trykk på ikke å gi dem opp – ender opp på uførestatistikken.

Kan statsråden prøve å berolige meg og fortelle litt om hvordan hun ønsker at Nav, attføringsbedriftene og andre sikrer at den svakeste gruppa, de som er lengst unna arbeidslivet, ikke blir gitt opp, men at det er fullt trykk på dem?

Statsråd Anniken Hauglie [11:25:54]: Jeg vil jo mene at det vi nå gjør, tvert om styrker rettighetene og mulighetene til dem som er lengst unna, ved at man går bort fra veldig rigide tiltakssystem til et mer fleksibelt system, hvor Nav-ansatte i mindre grad behøver å skjule til hvilke type tiltak man har, og til pris, men kan heller konsentrere seg mer om hva som vil hjelpe for den enkelte tiltaksmottaker. Man har eksempler på at folk har gått på flere titalls tiltak uten noen som helst effekt, med alle de ulemper det har for den enkelte.

Så jeg mener at det Stortinget vedtar i dag, og forhåpentligvis også slutter seg til i budsjettet, er en løsere styring av Nav, større sekkeposter og mindre styring, og at det også vil bedre oppfølgingen av brukerne betydelig.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:26:57]: Prosjekt 2 i modernisering av IKT i Arbeids- og velferdsetaten ble grundig behandlet både i kontrollkomiteen gjennom to høringer og i arbeids- og sosialkomiteen. Da arbeids- og sosialkomiteen behandlet dette, var det en enstemmig komité som sa:

«Departementet må derfor påse at Nav-kontorene i hver kommune har nødvendig tid og personell til å bistå folk som trenger praktisk hjelp med utfylling av søknader for å få sine rettmessige ytelser.»

Slik jeg forsto statsråden, står hun fortsatt inne for det sitatet, men jeg vil ha en bekreftelse på det.

Punkt to: Statsråden sa at det var viktig å ha lokal enighet i partnerskapet mellom kommune og stat. Det forsto jeg var helt tydelig når det gjaldt lokalisering av Nav-kontorer, for det er helt essensielt; det er også en kommune som har sine aksjer i det.

Det andre spørsmålet mitt er knyttet til romertallsvedtak II i innstillingen, der det står i forbindelse med opphevelsen av bemanningsgarantien at det må være «lokalt forankret og basert på god lokal dialog». Står statsråden inne for det, at det også er basert på lokal enighet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:28:11]: Det er fristen- de å svare ja på begge de spørsmålene. Det er klart at med det vi nå gjør – med den meldingen og de vedtakene som fattes – vil vi frigjøre betydelig tid for de ansatte til å kun-

ne hjelpe de brukerne som trenger hjelp. Vi kan sitte hjemme i stua og fylle ut skjemaene våre på nettet og ikke belaste ansatte med vårt oppmøte, og det betyr at de ansatte kan hjelpe dem som trenger hjelp, på en bedre måte.

Organisering og lokalisering av Nav-kontorene er forankret i partnerskapet. Da Nav-kontorene i Lillehammer og Gausdal slo seg sammen nå, var det på bakgrunn av vedtak i to kommunestyre, ledet av to modige ordførere, for øvrig fra Arbeiderpartiet, som gikk sammen om å tenke ut: Hvordan skal vi best organisere tilbudet til våre innbyggere i vår region? Så valgte de å slå kontorene sammen, noe som bl.a. innebærer at innbyggerne får betydelig større tilgang på fagpersoner i det nye kontoret enn hver for seg i de gamle.

Kirsti Bergstø (SV) [11:29:24]: Jeg leste med stor interesse i VG i dag at Nav skal begynne å dra hjem til folk og oppsøke folk på arbeidsplassene, og det er det spennende å høre noen tanker rundt. Det vil gi en stor frihet og mulighet til å følge opp den enkelte på et veldig nært og presist vis, samtidig som det er noen utfordringer med tanke på sikkerhets- og trygghetssituasjonen. Vi vet at Nav-ansatte er blant volds- og trusselutsatte i arbeidslivet, at det er alarmer på Nav-kontorene av en grunn, og at alenearbeid i mange bransjer kan være utfordrende.

Derfor lurer jeg på hvilke tanker statsråden har rundt de ansattes sikkerhet når de skal oppsøke folk hjemme. Jeg lurer også på hvilken brukergruppe man tenker på, og hvordan forutsigbarheten vil være for brukeren rundt når de kan få besøk av Nav.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anniken Hauglie [11:30:36]: De ansatte i Nav vil sannsynligvis i all hovedsak fortsatt være på kontoret, men ved at vi nå etablerer flere digitale/teknologiske løsninger og muligheter, betyr det at de Nav-ansatte vil ha muligheten til å logge seg på andre steder enn på sitt eget kontor. Det kan f.eks. være personer som har brukt benet, gamle damer som ikke kommer seg til kontoret, personer med sosial angst, eller det kan være noe annet som gjør at man har behov for å reise ut.

Da jeg var sosialbyråd her i Oslo, jobbet vi mye med de ansattes sikkerhet. Mange av de ansatte er utsatt for uønskede hendelser, og vi var opptatt av de ansattes sikkerhet. Den 1. januar 2017 kommer det en ny forskrift på plass som bl.a. tydeliggjør arbeidsgivers HMS-ansvar for sine ansatte, at man i større grad skal gjøre vurderinger i forkant.

Men alt i alt vil det mobile Nav-kontoret medføre økt tilgjengelighet til tjenestene for innbyggerne.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Rigmor Aasrud (A) [11:31:53]: Nav-reformen sammen med pensjonsreformen er den største reformen som er gjennomført i Norge i nyere tid. Etter en krevende start har Nav sakte, men sikkert utviklet seg til å bli noe brukerne i stor grad er fornøyd med. Det viser brukerundersøkelser, selv om de sjelden trekkes fram når Nav skal omtales.

2,8 millioner brukere, 3 millioner søkere, 19 millioner samtaler, 20 millioner brev årlig synliggjør størrelsen og

kompleksiteten i organisasjonen. Det er ingen tvil om at Nav-etableringen har vært krevende, og hyppige evalueringer har synliggjort utfordringen. Det er grunn til å berømme de ansatte som har stått i stormen og gjort jobben, samtidig som organisasjonen har funnet sin form.

Saken vi behandler i dag, viser at vi ikke er ferdig. Det er stor enighet om at vi må forsterke arbeidslinjen i Nav. Arbeid er viktig for den enkelte og for samfunnet, men med den høyeste arbeidsledigheten på 25 år har Nav større oppgaver enn det som er akseptabelt. Med en regjering som ikke sørger for tilstrekkelig virkemidler for å møte situasjonen, men som samtidig forsterker kravet om aktivitet for å få ytelse, kommer de ansatte i en uholdbar situasjon. En sterk vekst i arbeidsoppgaver knyttet til ledighet kommer i tillegg fordi virkemidlene i oppfølgingen er for svake.

Saksordfører Heggelund snakket om arven fra de rød-grønne. Arven fra de blå-blå blir rekordhøy ledighet samtidig som oljepengebruken er rekordstor. I stortingsmeldingen sies det at målet med meldingen er å få flere fra trygd til arbeid. Det burde vært like viktig å få de ledige i arbeid.

Selv om det er stor enighet om utfordringen som er beskrevet i meldingen, er det behov for flere tiltak for å få justert retningen. Det er forslag som er uakseptable. Forslaget om å la ansvaret for tilrettelagt arbeid skille lag med de øvrige arbeidsmarkedstiltakene er fortsatt dårlig og uakseptabelt. Kommunenes ansvar for de arbeidsmarkedstettete tiltakene ble overført til staten i 1960, og det vitner ikke om nytenkning å flytte det tilbake. Forsøket bør legges i en skuff og ikke brukes mer.

Et forsøk som ikke bør legges i skuffen, er ordningen med mer individuell jobbstøtte. Jeg er glad for at både Kristelig Folkeparti og Venstre støtter opp om det forslaget i dag, for det er jo en ordning som virker. Jeg synes det er merkelig at Høyre og Fremskrittspartiet ikke støttet opp om det forslaget da vi behandlet saken i komiteen.

Arve Kambe (H) [11:35:12] (komiteens leder): Jeg skal kvittere det ut med en gang: Høyre og Fremskrittspartiet kommer til å støtte forslag nr. 4 i dag.

Det er en dag mange har ventet på lenge. Helt siden Høyre og Fremskrittspartiet gjorde et rimelig godt valg i 2013 og fram til i dag, har vi sett at den positive utviklingen Nav har hatt, må fortsette i enda større grad. I dag får regjeringen full tilslutning til tankene om å gjøre Nav mer brukerrettet, mer arbeidsrettet og å gi de enkelte Nav-kontorene mer myndighet.

Gjennom denne stortingsperioden – som lederen av denne flotte komiteen – har jeg vært på besøk hos en rekke Nav-kontorer, -avdelinger og Nav-konferanser. Jeg har møtt ansatte, tillitsvalgte og flere titalls bedrifter på arbeids- og inkluderingsfeltet – fra Unico i Haugesund og Asker Produkt til Varodd i Kristiansand. Jeg har merket en oppriktig entusiasme for regjeringens politikk, som handler om at arbeid er viktigst – og ofte den beste medisin – at når man møter Nav for første gang som arbeidsledig eller sykmeldt, skal fokuset være på hvordan man skal tilbake i jobb, eller hvordan man skal finne ny jobb, og ikke begynne møtene med rettighetene og støtteordningene.

Her har vi fortsatt en vei å gå, som blir lettere for Nav med de nye verktøyene som regjeringen har gitt, og som den kommer til å tilby gjennom Nav-meldingen i dag. Det

kan være økt adgang til midlertidige ansettelser, flere tiltaksplasser, flere aktører å velge mellom for å hjelpe folk ut i arbeidslivet, større mulighet for at Nav selv kan hjelpe folk i arbeidslivet, et nytt og mer fleksibelt dagpenge-regelverk, aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere, en utdanningspolitikk som nå sikrer at ungdom i videregående skole ikke kan eller skal gå på Nav.

I tillegg fjerner regjeringen nå den rød-grønne regelen der ungdom med rett til videregående opplæring må fullføre innen fem år etter at opplæringen startet. Fullfører de ikke innen den tiden, må de vente til de har fylt 25 år før de får ny rett til videregående opplæring. Det har vært en gedigen utfordring for Nav og for veldig mange ungdommer i Norge. Færre vil nå måtte gå til Nav, og flere vil komme til å fullføre utdanningen.

Jeg vil benytte anledningen til å takke ansatte i Nav, som har inspirert oss. Takk til arbeids- og inkluderingsbransjen, som skjønner samfunnsoppdraget sitt, og takk til partene i arbeidslivet, som gjennom god dialog har bidratt til et sterkere og enda bedre Nav! Det er de som har overbevist oss i Høyre om at til tross for tidligere resultater er man på god vei på egen hånd, og – styrket med en rekke tiltak fra regjeringen, som økt myndighet til Nav-kontorene og mer ansvar selv for arbeidsmarkedstiltak – bidrar til å nå regjeringens mål.

Jeg takker også regjeringen og våre samarbeidspartier, Kristelig Folkeparti og Venstre, som nå sikrer bred enighet om at arbeid til alle er jobb nr. én.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [11:38:22]:

Jeg vil begynne med å takke saksordfører Heggelund for en grundig og god jobb med en viktig sak.

Innstillingen og debatten har kanskje allerede vist at enkelte partier er i tidlig valgkampmodus. Spesielt gjelder dette Arbeiderpartiet, som f.eks. ved at de nå endelig er interessert i en skikkelig gjennomgang av Nav, selv om de ikke var det da de satt i regjering.

Utgangspunktet for Nav er velferdsordningen som ble innført i 2006 etter behandling av flere store saker i Stortinget. Det har blitt skrevet flere rapporter om Nav, ja flere med konkrete forslag til forbedringer.

Allerede i mai 2008 skrev Rokkansenteret en rapport. Flere masteroppgaver i sosiologi utgitt i 2008 omhandler også Navs organisering og virkemåter. Arbeidsforskningsinstituttet skrev en rapport i 2009, og Kaasa-utvalget avga en NOU-rapport i 2011.

Det har med andre ord ikke manglet på varsellamper, og alle har blinket og blinket, men Arbeiderpartiet satt i regjering og gjorde ingenting. Nå har vi heldigvis en Høyre-Fremskrittsparti-regjering som både kan og vil gjennomgå Nav. Først satte tidligere statsråd Eriksson ned Vångeng-utvalget, og utvalgets leder, som nå er Nav-direktør, er godt i gang med å gjennomføre mange av rapportens anbefalinger.

Målet er en avbyråkratisering av etaten for brukerne for å hjelpe flere fra trygd til arbeid. Jeg tror at arbeidsledighetstrygd også inngår i det, i henhold til det som representanten fra Arbeiderpartiet sa tidligere.

Nettopp arbeidsdeling er viktig for Høyre og Fremskrittspartiet. Arbeid er viktig for enkeltmennesket, og sysselsetting er viktig for samfunnet. I dag samler et konstruktivt flertall i denne sal seg om viktige grep for å gjøre Nav mer brukerrettet, mer effektivt og bedre i stand til å få

flere i arbeid. Da er det trist å se hvordan Arbeiderpartiet bevisst velger å legge seg på middelmådig valgkamprett. Hva er egentlig arbeidsalternativ? Det framkommer få eller ingen svar på det. Arbeiderpartiets alternativ er kun å kritisere de grep som flertallet er enig om, og ingenting annet.

Bengt Morten Wenstøb (H) [11:40:56]: Jeg vil også først takke saksordføreren. Det ligger betydelig arbeid i å få alle trådene til å henge i hop og bli et dokument som kan diskuteres.

Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet handler egentlig om du og meg og vårt møte med det offentlige, for alle – i hvert fall en familievenn eller andre – vil før eller siden møte Nav på en eller annen måte. Det handler mindre om hvor kontoret ligger, og mer om hvilke mennesker som er på kontorene. Det handler om skjønnsmessige vurderinger, myndighetsutøvelse, men også om å gi mennesker muligheter til å leve selvstendige liv. Det handler om profesjonelle saksbehandlere som snakker med mennesker og ikke om mennesker.

Kort og godt må mennesket stå i sentrum og ikke organisasjoner.

Gode saksbehandlere kan ikke vedtas av Stortinget. Gode saksbehandlere får man når organisasjoner er vel fungerende og mennesker trives på arbeidet.

Derfor er det viktig at det videreutvikles en god organisasjonskultur i Nav, der de ansatte opplever at de er en del av et fellesskap. Dette kan man først og fremst gjøre gjennom å rekruttere gode medarbeidere med høy kompetanse. Mange Nav-medarbeidere har i dag høy kompetanse.

Det er også viktig at man klarer å rekruttere personer med kultur- og språkkompetanse som kan møte innvandrene som skal ut i arbeidslivet og integreres i det norske samfunnet.

Det snakkes ofte om en dør inn i Nav for enkeltmennesket, men det må også finnes en dør ut. Derfor er aktivitetsplikt så viktig, for det gir unge mennesker mulighet til å komme i gang.

Nav må arbeide tettere opp mot næringslivet og knytte gode kontakter for å få arbeidsmarkedskompetanse og flere ut i arbeid. Næringslivet må ha en dør inn til Nav. Møte mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er avgjørende for å få mennesker i arbeid.

Når regjeringen så tydelig prioriterer å få flere i arbeid, betyr det også at de som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, skal få mulighet til å delta. Dette gjelder både ungdom som faller ut av skolen, og også de som ikke kan arbeide heltid, men behøver en tilrettelagt arbeidssituasjon.

Mange eldre arbeidstakere faller ut av arbeidsmarkedet selv om de ønsker å arbeide. Det er tragisk for den enkelte, men også for vårt samfunn. Vi har bruk for deres kompetanse og ikke minst lange erfaring.

Så hva skal Nav være? Det viktigste for dem som møter Nav, er en saksbehandler som kjenner deres sak, lytter og har virkemidlene som kan øke deres livskvalitet. For mange handler det om arbeid, for andre om utdanning.

Vi i politikken er ofte opptatt av organisasjoner. Det er ikke de som møter Nav. De er opptatt av person og første møte med saksbehandler.

Et Nav i en ny tid bør derfor handle om hvordan man skaper en god organisasjonskultur som støtter opp om

enkeltmenneskets mulighet til å komme i arbeid eller aktivitet.

Ingunn Gjerstad (SV) [11:43:58]: Representanten Bergstø sa mykje klokt, som eg sluttar meg til, om SV sitt syn på eit nært Nav og myndiggjering av folk. Eg har møtt mange flotte tilsette som gjer ein fantastisk jobb i velferdsstatens frontavsnitt. Desse tenestemenn og -kvinner fortener vår respekt først og fremst, og fortener å bli lytta til.

Eg vil ta opp eit tema vi må vera meir merksame på no som styrkeforholda i arbeidslivet er i endring. Eg er glad for at tiltaksplassar skal erstattast av det å telja dei som kjem i arbeid. Samtidig må vi ta inn over oss at styrkeforholda gjer at mange verksemder ikkje diskuterer korleis dei skal gjera det, om dei skal ta inn folk i arbeidstrening eller ikkje, fordi dei ikkje har fungerande partsforhold. Eg opplever at fagrørsla vil ha folk ut i praksisplassar no når det er aukande arbeidsløyse, og folk som er sjuke eller har vore lenge utanfor arbeid, må få arbeidstrening i ulike tiltak. Men vi må setja ned nokre gjerdestaurar mellom arbeidstrening og å skyva ut fast tilsette.

Det er ropt varsku om dette frå tillitsvalde både i varehandelen og innan hotell og restaurant. I tillegg opplevde vi under hotellstreiken i Oslo i vår at fleire verksemder klarte å halda ope og driva ved hjelp av folk på arbeidstrening, som kom i ein forferdeleg skvis mellom ei bedrift dei håpa å få fast arbeid i, og sine streikande arbeidskameratar. Det er ei form for streikebryteri. Eg kunne ønskt meg at vi fekk ei klarare etterleving av retningslinjene som skal hindra sånne konkurransedrivande og uheldige verknader av arbeidstrening, for på den måten å unngå misbruk av gode ordningar og setja grupper opp mot kvarandre.

Elles er det vel sånn i denne salen at synet på velferdsstaten er eitt av dei mange temaa vi er ueinige om. Eg vil nemna uttrykk som «profitt i velferda» som ei skiljelinje. Det eg tek opp her, er også eitt døme på ei side av profitt i velferda dersom vi ikkje har merksemda på det.

Bente Stein Mathisen (H) [11:46:38]: Denne meldingen følger opp rapporten Et Nav med muligheter, som ekspertutvalget la frem i fjor. I rapporten ble det påpekt at Nav må fokusere mer på mennesker i stedet for systemer. Det ble påpekt at den enkelte bruker må bli fulgt bedre opp, og at lokale Nav-ansatte må få større frihet og myndighet – og a-en i Nav må bli større, det må fokuseres mer på arbeid.

Meldingen som foreligger, gir en tydelig og klar retning for Nav fremover. Færre unge skal falle utenfor. Nav skal jobbe tettere inn mot arbeidsgivere for å få flere i jobb. Kvalitet og resultat skal vektlegges i større grad enn telling av gjennomførte aktiviteter. Det ønskes færre og myndige Nav-kontor med større kompetansemiljøer, og tidlig innsats, med behov for å styrke båndet mellom Nav, utdanningsinstitusjonene og helsetjenestene.

Det finnes gode eksempler på at utdanningsinstitusjoner har styrket båndene til Nav. På Jessheim videregående skole i Akershus er de opptatt av tidlig innsats. Der har Nav fått et eget kontor på skolen, tett på helsesøster og rådgiver. Flere elever sier at dette har hindret dem i å droppe ut. Det handler om å komme tidlig nok inn, slik at man får ungdommen til å fullføre videregående skole og deretter fortsette med f.eks. fagbrev.

I meldingen vises det til viktigheten av å stille krav om aktivitet ved mottak av ytelser, og at det å være i aktivitet motvirker passivitet. Aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp vil være med på å gi flere unge tro på fremtiden. De som har helse til å stå i arbeid, har godt av å ha noe å gjøre. Hensikten er ikke å ta dem som er avhengig av støtte, men å hjelpe dem tilbake i arbeid, eventuelt i utdanning, og gi dem selvrespekt og tro på fremtiden.

De fleste som mottar sosialhjelp, har opplevd hindringer i livet som har gjort det vanskelig å komme i jobb, eller de har falt ut av skolen. Men i kjølvannet av gode stønader er det flere som har helse til å være i noe aktivitet eller jobbe noe. Jeg er opptatt av at vi ikke må snakke og opptre slik at sosialhjelpsmottakere opplever seg selv som mindreverdige og en belastning for samfunnet. Samtidig er det viktig å stille krav til alle i et samfunn. Dette er en hårfin balansegang – for hovedgrunnen til å stille krav er å bygge mennesker opp. Mange av sosialhjelpsmottakerne har kommet skjevt ut på arbeidsmarkedet uten å ønske det. De må hjelpes tilbake og få troen på fremtiden igjen. Der man har innført aktivitetsplikt, kan det vises til gode resultater. Ungdom har fått troen på at de duger, og det gjelder særlig unge mottakere av sosialhjelp.

Det er viktig at Nav-kontorene får større tillit, med mer frihet og myndighet til å sette i gang tiltak som virker. Noen Nav-kontor har vært piloter, har fått gjort mer i egen regi og har lyktes med å få flere i arbeid. I statsbudsjettet for 2017 foreslår regjeringen å omfordele noen av tiltaksmidlene, slik at Nav får større handlingsrom med mer rom for tiltak i egen regi. Med dette grepet kan Nav prøve ut nye tiltak – mer skreddersøm – og på den måten få gjort a-en større i Nav.

Dag Terje Andersen (A) [11:49:56]: Jeg hørte med interesse på saksordførerens presentasjon av historien knyttet til utviklingen av velferdsstaten. Den passet godt inn i den nåværende Høyre-strategien der en prøver å framstille det som om det ikke er noen særlig politisk uenighet om noe for tida. Jeg vil anbefale representanten Heggelund å lese sin partifelle Francis Sejersteds bok, som han ble invitert til å skrive i forbindelse med at det var hundre år siden Norge og Sverige hadde skilt lag. Han kaller hele sitt verk Sosialdemokratiets tidsalder. Det konservative Høyre – som Francis Sejersted var en god representant for – har vært en bremsekloss i utviklingen av velferdssamfunnet.

Men det er det politiske som er interessant nå, der en kan se at det er en annen retning som har vunnet i Høyre – veldig godt beskrevet i Christian Borchs bok, Banalitetens tyranni, som kom ut for kort tid tilbake. Der påviser han hvordan de økonomiske, liberalistiske kreftene nå har fått større innflytelse i Høyre på bekostning av konservatismen.

Det er det vi ser når vi med Høyre i regjering får oppleve at Fremskrittspartiet går til angrep på den norske modellen – og sier at de vil gjøre det. De går til angrep på den økonomiske modellen gjennom større forskjeller i skattefordelingspolitikken, de går til angrep på trepartssamarbeidet, der partene spiller en mindre sentral rolle i samfunnsutviklingen enn før, og ikke minst på velferdspolitikken.

Det passer kanskje også godt inn i Høyres retorikk for tida at statsråden tidligere i uka, for noen dager tilbake, i

en artikkel i VG tillot seg å skrive at Arbeiderpartiet er imot aktivitetsplikt – en aktivitetsplikt som blir underbygd som vellykket med en rekke eksempler, som alle er eksempler på grunn av at vi faktisk gjennomførte adgangen til aktivitetsplikt. Da å påstå at de som har innført aktivitetsplikt, er imot det, er ganske drøyt. Det hører vel med til kuriositeten i den sammenheng at statsråden omtaler sosialhjelp som trygd. Det er i seg selv ganske interessant.

Nei, den historiske dommen over denne regjeringa ser ut til å bli: En regjering som overtok Europas laveste arbeidsledighet, men som ledet landet i en tid der den økte til dramatiske høyder, med en betydelig økning i antall sosialhjelpsmottakere – rett og slett mye større forskjell på folk. Det er dommen over denne regjeringa.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:53:13]: Det er dessverre ingen oversiktlig innstilling det vi nå drøfter. Den er heller ikke klargjørende. Jeg ber folk lese sjøl, så kan en vurdere om det jeg nå sier, er rimelig dekkende. Den er også for svak på kunnskapsbasert systemkritikk. Den er for svak på hvorfor vi har kommet dit vi nå er, mens de fleste har sagt at vi skulle vært på et helt annet sted. En må gå inn i historien og ta lærdom av historien for å komme på rett sted i framtida.

Det er også etter min vurdering reelt større uenighet om veien videre for Nav enn det som kommer fram. Det sies mye om at en skal gi ansvar og myndighet og bemanning til førstelinja, men det blir i veldig uklare formuleringer fulgt opp. Det er dessverre sånn at regjeringa sentraliserer også på dette området. En tømmer mindre lokale kontorer for oppgaver, og kommunene kommer i dilemmaer: Hva i all verden skal en så gjøre?

Senterpartiet har sammen med SV forslagene nr. 15 og 16, hvor vi gir noen klare føringer om hvordan en skal endre ressurstildelingen. Dersom de forslagene skulle falle, vil Senterpartiet stemme subsidiært for Arbeiderpartiets forslag nr. 14.

Når det så gjelder romertallsvedtakene, stemmer vi imot I, og vi stemmer subsidiært for III. Når det gjelder II, kan vi subsidiært stemme for det når nå statsråden har sagt at det skal være en lokal enighet på det punktet, og statsråden refererte til hva som hadde skjedd på Lillehammer og i Gausdal, at det der var kommunestyreflertall som lå til grunn for den prosessen. Jeg forsto det sånn at det gjaldt også på bemanningsnormen. Hvis jeg har mistolket statsråden på det punktet her nå, ber jeg om at statsråden klargjør det. Altså, når det gjelder II, forstår jeg statsråden sånn at det skal være en lokal enighet, at det skal være et kommunestyreflertall som går for det. Med den presiseringen støtter Senterpartiet det forslaget subsidiært.

Ellers er det en rekke konkrete punkter som er behandlet i innstillinga, hvor Senterpartiet har klargjort sine standpunkter. Det gjelder f.eks. bruk av bemanningsbyråer, hvor Senterpartiet er imot at en sentralt skal få et pålegg om å utvide det eksisterende samarbeidet med bemanningsbransjen. Det gjelder f.eks. kommunalt ansvar for varig tilrettelagt arbeid, VTA. Det er arbeidsmarkedspolitikken, og det er et nasjonalt ansvar, ikke et kommunalt ansvar. Vi sier også at vi er uenig i Arbeiderpartiets forslag om forskrifter og retningslinjer som skal trekke opp grensene for hva Nav sjøl skal kunne utføre i egen regi, og hva arbeids- og inkluderingsbedriftene skal utføre. Vi ønsker ikke en slik avklaring, fordi det er ulike forhold rundt

omkring i landet, og dermed vil forholdene være forskjellige, og det vil være forskjellige tiltak som er rett.

Presidenten: Da har representanten Per Olaf Lundteigen tydeliggjort Senterpartiets standpunkter.

Stefan Heggelund (H) [11:56:32]: Jeg synes dette er en veldig interessant debatt. Jeg skal knytte noen kommentarer til noen av innleggene.

Representanten Dag Terje Andersen fra Arbeiderpartiet sier at det er blitt en strategi for Høyre å ligne mest mulig på Arbeiderpartiet. Det ville jo vært en veldig dårlig strategi. Jeg mener: Hvem vil vel ligne på Arbeiderpartiet? Hvor høye tanker er det mulig å ha om seg selv og sitt eget parti? Vi er i denne salen i dag og diskuterer hvordan vi skal utvikle Nav på grunn av bl.a. den rød-grønne regjeringens feilgrep.

Så snakker han om de økonomiske liberalistenes frammarsj i Høyre. Ja, da er mitt spørsmål, i og med at vi diskuterer Nav-meldingen: Hvordan i all verden ser han de økonomiske liberalistenes frammarsj i Høyre i Nav-meldingen, der vi diskuterer hvordan brukerne kan få bedre oppfølging, og hvordan Nav-ansatte kan få mer fleksibilitet til å gjøre den jobben de er satt til å gjøre? Hva har dette med saken å gjøre? Ikke bare er det feil – Høyre er et konservativt parti – men det har ingen ting med det vi diskuterer i dag, å gjøre. Men det er Arbeiderpartiets strategi, å diskutere alt annet enn det som er saken, og komme med sin feilaktige historiebeskrivelse av utviklingen av velferden i Norge.

Så gjentar representanten Dag Terje Andersen sin feil fra da jeg debatterte dette temaet med ham på Dagsnytt atten tidligere i uken, om aktivitetsplikt. Vi mener også at folk skal behandles individuelt, men vi mener at dette skal være et tilbud som gjelder i alle kommuner. Det er det debatten handler om, og det er det Arbeiderpartiet og representanten Dag Terje Andersen er imot.

Så vil jeg at man lytter nøye – mellom linjene – til det som ble sagt av representanten Lundteigen. Han bruker den distriktpolitiske retorikken vi er så vant til å høre fra Senterpartiet, og kaller dette sentraliseringspolitikk. Jeg vil at alle som hører det innlegget, og som snakker om sentralisering i denne forbindelse, skal være klar over at det ligger ingen sympati for brukerne i en sånn retorikk. Det er bare spørsmål om hvordan man kan prøve på finurlig vis å angripe flertallets politikk på en måte som høres tilforlåtlig ut for kjernevelgerne til Senterpartiet. Dette handler ikke om sentralisering, dette handler om hvordan Nav kan bruke sine ressurser best mulig for å hjelpe flest mulig brukere. Det er det vi burde diskutere.

Kjersti Toppe (Sp) [11:59:35]: Arbeid og velferd er to sider av same sak. Arbeids- og velferdspolitikken høyrer saman. Ein må ha helse for å klara å arbeida, og ein må ha arbeid for å ha god helse.

Fleirtalet i komiteen skriv i merknader at ein er opptatt av den aukande delen unge på helserelaterte ytingar, og at viktigheita av tidleg innsats og tett oppfølging av unge brukarar av Nav ikkje kan understrekast nok.

Det er rett fokus. Ein grunn til at ungdom fell ut av arbeid, er at dei fell frå i utdanningsløpet. I oppfølginga av ungdom som ikkje er i arbeid eller utdanning, er nære Nav-kontor med kunnskap om lokalsamfunnet viktig. Sentrali-

sering av Nav-kontor, som denne stortingsmeldinga legg opp til, er ikkje ei løysing. Som SV og Senterpartiet skriv i ein merknad, er prisen for større Nav-kontor at Nav fjer-nar seg frå ungdommens liv, frå nærmiljø der både familie, nettverk, arbeidsmarknad, skular og næringsliv finst. Da får vi eit endå svakare Nav, og eit Nav utan lokal forankring og nærleik vil ikkje klara jobben, særleg ikkje overfor ungdom.

Stortinget har til behandling Riksrevisjonens undersøking av oppfølging av ungdom utanfor opplæring og arbeid. I rapporten kjem det fram sterk kritikk mot at hjelpe- og tiltaksordningar for ungdom som av ulike grunnar avbryt utdanningsløpet, ikkje er gode nok, og særleg sviktar oppfølginga av ungdom med samansette behov. Ungdom går i lengre periodar utan å verta følgde opp, korkje av oppfølgingstenesta til fylkeskommunen eller Nav-kontoret. Halvparten av dei som avbryt vidaregåande opplæring, får ikkje aktivitetsplan hos Nav.

Når vi i Stortinget diskuterer å innføra ei aktivitetsplikt, gir det inga meining, for det har ingen verdi å innføra ei generell, rigid aktivitetsplikt dersom ungdommen slit med ein ubehandla alvorleg depresjon. Aktivitetskrav må vurderast individuelt, og ikkje minst må Nav sørgja for at alle får ein aktivitetsplan.

Psykiske lidningar er i dag ein av dei største årsakene til tapte arbeidsår og kostnader til uføretrygd og sjukefråvær. I merknader i innstillinga påpeikar både Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV at Nav må styrkja tilbodet for desse personane. I forslag nr. 4 i innstillinga vert dette tatt opp i forslags form, og eg synest å høyra i debatten at det vil få fleirtal. Det skulle berre mangla.

Lise Christoffersen (A) [12:02:53]: Det er noe jeg føler behov for å kommentere. Stefan Heggelund sier at Arbeiderpartiet diskuterer alt annet enn det som er saken. Det kan jeg ikke skjønne, så jeg inviterer gjerne til en gjennomgang av referatet fra dette møtet på mitt kontor når det referatet foreligger. Så kan vi sortere ut hva som er relevant, og hva som ikke er det.

Det blir også sagt fra Fremskrittspartiets side at Arbeiderpartiet satt i regjering og gjorde ingenting. Vel, vi innførte jo Nav. Det var en ganske stor jobb. Og vi var ikke interessert i evaluering av Nav mens vi satt i regjering? Nei vel – vi igangsatte ganske mange følgeevalueringer, også forskningsbaserte, og vi ga aldri inntrykk av at Nav var noe man gjennomførte med et knips. Det er en kontinuerlig prosess, både når det gjelder kritisk blick på regelverk og arbeidsmetoder, for det må hele tida tilpasses de brukerne en skal betjene, og det må hele tida tilpasses det lokale arbeidsmarkedet og situasjonen der.

Vi har vært med på å fremme 14 forslag her i dag. Vi bare kritiserer, ble det sagt. Nei, vi har sagt at vi er enig i det meste, men det er noe vi er imot. Så har vi rettet en advarende pekefinger – og dette synes jeg posisjonen burde ta seg tid til å lytte til – mot det med bare å fatte de samme vedtakene om igjen uten å spørre seg hva som gjorde at ting ble annerledes enn man trodde. Et eksempel på ting som bare skjer, er at vi signaliserte her i Stortinget at vi ventet en vekst i antall uføre etter innføring av arbeidsavklaringspenger. Den kom ikke, og vi var meget forundret – helt til den første fireårsperioden var over, og det brast en demning. Det er opplagt at noe ikke helt har fungert sånn som Stortingets intensjon var.

I denne meldinga står det at arbeidsmarkedstiltak tidligere var forbeholdt avgrensede målgrupper, men ble tilgjengelig for alle med arbeidsavklaringspenger. Men så står det – og jeg lurer på om det bare er jeg som har reagert på det – at det senere er innført fire kategorier brukere som er bestemmende for hvilket arbeidsrettet tiltak den enkelte kan få: standard innsats, situasjonsbestemt innsats, særlig tilpasset innsats og varig tilpasset innsats. Det minner meg veldig om en regel, men vi har ikke vedtatt den. Vi har sagt at alle tiltak skal være tilgjengelige for alle, både når det gjelder arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsprogram. Vi har også sagt at utdanning er et viktig tiltak, for det er det eneste som hjelper, og vi ser at bruken av utdanning ved enkelte Nav-kontor er blitt begrenset. Og hvor kommer den begrensningen fra? Den kommer ikke fra oss. Så det er viktig at en følger med på hva slags mekanismer det egentlig er som fungerer internt, og som gjør at vi ikke kommer dit vi vil.

Da begynner tida mi å nærme seg slutten, så jeg rekker ikke å gå inn på de enkelte forslagene. Men jeg har helt til slutt bare lyst til å si: Det foregår mye positivt i Nav. La ikke denne debatten overskygge det. Det er masse flotte, dedikerte ansatte som oppnår resultater, og dem skal vi heller ikke glemme. Vi skal lære av dem.

Erlend Wiborg (FrP) [12:06:09]: Jeg kan fortsette på foregåendes tale med at det gjøres mye godt arbeid i Nav. Det er mange dyktige ansatte, men det er akkurat de samme ansatte som har pekt på flere av utfordringene vi nå tar tak i i meldingen, bl.a. at Nav har blitt, og er, altfor byråkratisk, og at altfor mye måles på aktivitet, og ikke på resultater. Vi har tillit og tiltro til de ansatte i Nav – at de er best egnet til å se hva som skal hjelpe den enkelte. Derfor flytter vi også makt og myndighet til dem.

Det har vært en interessant debatt. Dessverre var den litt forutsigbar i og med at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fortsetter å forsvare det etablerte. Ja, det var på deres vakt at Nav ble innført, og når man innfører en så stor reform som Nav-reformen, er det en selvfølge at ikke alt alltid går på skinner. Men da hjelper det ikke bare å be om utredninger på utredninger. Man må også vise handlekraft til faktisk å ta tak i de utfordringene som utredningene viser.

Jeg er glad for at Senterpartiet tok selvkritikk på at den rød-grønne regjeringen ikke gjorde mange feilgrep når det gjaldt Nav, og derfor håper jeg også at vi senere i dag kan se at Senterpartiet kan være med på flere av tiltakene vi kommer med.

Det har vært en debatt også om aktivitetsplikt, og representanten Dag Terje Andersen var oppe med en historiefortelling som er direkte feil. Undertegnede var saksordfører da vi behandlet hele arbeidsmiljøloven, og dermed også aktivitetsplikt, for noen år siden. Da kan jeg lese fra Arbeiderpartiets egen merknad da Stortinget behandlet saken:

«Disse medlemmer mener regjeringens forslag til aktivitetsplikt i alle tilfeller av stønadmottak kan virke mot sin hensikt (...).»

Så Arbeiderpartiet har vært imot aktivitetsplikt. Hvis Arbeiderpartiet nå har snudd, er det eventuelt gledelig, for Stortinget skal om noen uker behandle en lovproposisjon fra regjeringen om å gjennomføre vedtaket ved å innføre aktivitetsplikt for dem under 30 år, og vi bevilger også

penger til det i statsbudsjettet. Men jeg synes Arbeiderpartiet bør være såpass redelig at de heller innrømmer at de har snudd. Det er eventuelt gledelig, men uansett er jeg glad for at vi har en regjering som er klar på at vi ønsker å ha aktivitetsplikt. Vi mener at det å stille krav til mennesker er positivt, og det vil også bidra til å få mennesker bort fra lediggang.

Kirsti Bergstø (SV) [12:09:17]: Det handler ikke om å snu, det handler om å se hva som er etablert – hva er det vi har, og hva slags veivalg er det vi må ta nå? Det er jo det som er spørsmålet. Da er det viktig at vi våger å ta de reelle veivalgene opp i lyset. Det har jeg forsøkt på i mitt tidligere innlegg, for ett av de veivalgene vi må ta, er styringsprinsippene for velferden vår – for hele Nav. Hva er det som skal være fundamentet, ideologien i måten ledelse og ledelseskultur utøves på? I det spørsmålet ligger også noen veivalg når det gjelder markedsretting eller -styring. Uten å berøre de veivalgene blir slagord om både frihet og myndighet og hvem som gjorde ditt og hvem som gjorde datt, ganske hule.

Så vil jeg si at det finnes spor av økonomiske liberalister i Nav-meldinga, og det finnes spor av økonomisk liberalisme i Nav. Det ser vi veldig godt på anbudspolitikken og også på hva slags konsekvenser den har fått, for vi fikk beskjed om at anbud måtte inn for at de tusen blomster skulle blomstre, for at mangfold og kvalitet skulle prege tilbud og tjenester. Men hva er det vi ser? Jo, vi ser en monopolisering. Vi ser en sentralisering. Vi ser at de små ideelle og lokale aktørene står igjen som tapere etter at Nav begynte med anbudsrunder for tiltaksarrangører. Og vi ser at en gjennomgang gjort av magasinet Velferd veldig tydelig peker på nettopp det – hvordan mangfoldet forsvinner når markedsprinsippene forsterkes. Så det er klart at vi ser spor av høyreliberalistene i måten Nav drives på.

Et annet eksempel er synet på bruk av bemanningsbransjen og dens rolle i Nav. Og jeg sier ikke at det i Nav-meldingen legges opp til at man skal pålegge Nav-kontorene å samarbeide med bemanningsbransjen, men det er en veldig tydelig oppfordring, og det er en veldig tydelig retning at det er ønskelig. Da stiller jeg spørsmålet: Er det en bransje som baserer seg på løs tilknytning til arbeidslivet, som skal lede folk inn i arbeid? Nei, så klart det ikke er det – ikke hvis fast ansettelse er et mål, ikke hvis det er et mål å ha et arbeidsliv og en arbeidsformidling som jobber for at folk skal komme ut i arbeidslivet med begge bena plassert i det. Dette er viktige veivalg. Det er også veivalg der vi ser spor av at selv om vi vil ha velferd, så betyr frihet og myndighet ganske forskjellige ting for høyre- og venstresiden.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:12:40]: En kort merknad til representanten Heggelund: Det blir en sterkere og sterkere motsetning mellom sentralisering og desentralisering, mellom Høyre og Senterpartiet. Høyre tør ikke å si det, men folk opplever det. Representanten sa at Senterpartiet har ingen sympati for brukerne. Jeg snakket ut fra erfaring i store kommuner i Buskerud – fra samtaler med rusmisbrukere. Jeg snakket ut fra egen erfaring når

det gjelder å hjelpe ungdom som ikke har full arbeidsevne. Jeg snakket ut fra erfaring når det gjelder å ringe til Nav-kontoret og få kontakt. Jeg snakket ut fra erfaring når det gjelder å ringe til callsenteret, hvor det skal være kjapt, og de fleste skal ikke komme videre. Derfor, ut fra de negative erfaringene, fremmer Senterpartiet forslag som går ut på at man skal ha flere folk lokalt som kan snakke med folk, se dem i øynene og gjøre en god jobb ifra starten. Det er Senterpartiets linje.

Statsråd Anniken Hauglie [12:13:54]: Det har vært referert til mange dokumenter og meldinger i denne debatten. Ingen har nevnt den første meldingen, som kanskje er blant de beste, nemlig den som ble skrevet av dagens president for ganske mange år siden og med meg som rådgiver.

Grunnen til at jeg tok ordet, var at Lundteigen stilte meg et konkret spørsmål som gikk på sammenslåing, bemanningsgaranti og lokal forankring. Det er to forskjellige problemstillinger. Sammenslåing krever vedtak i kommunestyrene, slik man gjorde i Lillehammer og i Gausdal. Bemanningsgarantien ligger innenfor direktørens fullmakt.

Jeg kan henlede oppmerksomheten til side 74 i meldingen, som omtaler dette, hvor det står:

«En oppheving av den statlige bemanningsgarantien i små NAV-kontor vil legge til rette for en ressursfordeling i det enkelte fylke som gjør det mulig å bygge sterkere kompetansemiljøer. En oppheving vil ikke endre Arbeids- og velferdsetatens forpliktelser i det lovfestede lokale samarbeidet med den enkelte kommune om NAV-kontoret.»

Så man har et ansvar for å sørge for at alle innbyggerne i fylket har de tjenestene de har krav på. Jeg ser også at med romertallsvedtaket i dag forsterkes nødvendigheten av å ha god lokal dialog når man eventuelt skal endre på organiseringen.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [12:15:30]: Det er med stor undring jeg hører at representanten Christoffersen er så tydelig glad for at de innførte Nav-reformen, men at de i samme periode ikke tok hensyn til rapportene som kom inn, og som viste at noe var galt. De sov altså på sin vakt.

Dag Terje Andersen (A) [12:16:10]: Bare for ordens skyld – til Heggelunds påstand om at jeg har sagt at Høyre prøver å ligne på Arbeiderpartiet: Det var ikke det jeg sa. Jeg sa at Høyre har en strategi for å prøve å viske ut de politiske forskjellene. Så til det han sa om liberalismens aktualitet med hensyn til dagens sak – det svarte representanten Kjersti Bergstø utmerket på. Jeg kan vise til at vi adresserer det i forslag nr. 3 når det gjelder privatisering og konkurranseutsetting av attføringstjenesten. Bruk av bemanningsselskaper adresserer vi i forslag nr. 7. Det er veldig relevant, og det er typiske utslag av at noen ønsker at kommersielle aktører skal få sugerør inn i statskassa – i stedet for å fokusere på brukernes behov for hjelp.

Så til representanten Wiborg. Han sier mye rart, utrolig mye rart, som f.eks. det å påstå at vi ikke er inne i en merknad som Høyre har skrevet sammen med andre partier, og som sier at vi skal satse på ungdom. Hvis han leser dokumentet, ser han at vi sier vi skal styrke ungdoms-

garantien, og ikke fjerne den. Hele vår særmerknad har et gjennomgående fokus på ungdom. Det er en ganske spesiell måte å lese stortingsdokumenter på. Intellektuelt redelig er det ikke. Jeg skal ikke si mer om det.

Men mer presist til det han sa om aktivitetsplikt: Jeg skal da sitere fra Ot.prp. nr. 103 for 2008–2009 – helt tilfeldig – det var jeg som la den fram som statsråd. Der står det:

«Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen (...).»

Det er det som gjelder i dag. For vi mente at aktivitetsplikt kan være riktig for noen. Og alle eksempler som nå kommer fra kommuner som praktiserer aktivitetsplikt med suksess, og som vi støtter, er altså i henhold til det vedtaket, som er et resultat av proposisjonen vi la fram. Det er derfor det blir så utrolig at noen tillater seg å påstå at de som foreslo å åpne for aktivitetsplikt, er imot aktivitetsplikt. Hvis hensikten er å forvirre folk, virker det kanskje, men hvis hensikten er å få fram hva en faktisk er uenig og enig om, bidrar det ikke til annet enn forvirring. Det synes jeg er veldig uheldig for den politiske debatten.

Når det gjelder aktivitetsplikt, vil jeg si: Velkommen etter. Vi er altså for aktivitetsplikt for dem det er riktig for, og ikke for dem det ikke er riktig for.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lise Christoffersen (A) [12:19:28]: Bare et par små kommentarer til Fremskrittspartiet. Representanten Godskesen sa at vi skryter av å ha innført Nav-reformen, men vi tok ikke hensyn til rapporter som viste at det var feil og mangler ved den. Det blir litt vanskelig å svare på når man ikke er mer konkret på hvilke rapporter, hvilke tiltak, hva det var som det ikke ble tatt hensyn til.

Så har jeg et spørsmål – eller mer en kommentar – til Erlend Wiborg, som viser til at Fremskrittspartiet for så vidt er mer på sporet med økt handlefrihet og myndighet ut til de lokale kontorene enn det vi er, og henviser til III. Men III er jo flertallets omskriving av Arbeiderpartiets, Senterpartiets og SVs forslag nr. 5, og der går vi enda lenger. Jeg vil oppfordre representanten Wiborg: Les tildelingsbrevene, så kanskje han får seg en overraskelse!

Stefan Heggelund (H) [12:20:47]: Vi kjenner alle historien om hvordan Nav kom til, og det er ingen som rekker å gå igjennom den på tre minutter. Men historien om hvordan Nav kom til, kjenner vi. Historien om hvordan Nav-reformen ble implementert, kjenner vi. Arbeiderpartiet er nødt til å ta ansvar, sammen med Senterpartiet, sammen med Sosialistisk Venstreparti, for hvorfor det ble som det ble.

Representanten Andersen viser fremdeles at han ikke har fått med seg hva vi diskuterer når det gjelder aktivitetsplikten. Representanten Andersen og Arbeiderpartiet er imot at det skal være aktivitetsplikt i alle landets kommuner for sosialhjelpsmottakere. Det stemmer han imot. Han har stemt imot det, og han kommer til å stemme imot det igjen. Det er det vi diskuterer – ikke om man skal få individuell oppfølging på denne aktivitetsplikten. Det er ikke

diskusjonen. Alle er enige. Spørsmålet er om det er noe som skal gjelde i alle kommuner eller ikke.

Så påstår han at Arbeiderpartiet adresserer ulike ting med sine forslag. Blant annet mener han at han adresserer noe med forslag nr. 3, om å «komme tilbake til Stortinget med resultatene av evalueringen av konkurranseutsettingen av arbeidsmarkedstiltak i skjermet sektor». Nei, Arbeiderpartiet adresserer ingenting med det forslaget, fordi regjeringen allerede har satt i gang evalueringen. Det står også i merknadene når vi kan forvente at denne rapporten kommer til Stortinget. Så det er ingenting som blir adressert fra Arbeiderpartiet i det forslaget.

Så sies det videre at Arbeiderpartiet adresserer bemanningsbransjen med sitt forslag. Nei, Arbeiderpartiet adresserer ingen verdens ting med forslaget om bemanningsbransjen. Det står ingenting i meldingen om at det skal være noe sentralt pålegg om dette. Ergo er det heller ingenting som adresseres. Dette kommer klart fram av flertallsmerknadene, som forklarer hvorfor vi stemmer imot disse forslagene.

Arbeiderpartiet adresserer heller ingenting når de sier at vi snarest skal «iverksette et arbeid for å kartlegge hvilke interne mekanismer i arbeids- og velferdsetaten som har bremsert eller hindret den forventede gjennomføringen av Nav-reformen». Men hva tror Arbeiderpartiet at vi har drevet med nå, da? Hvorfor tror de at vi satte ned dette ekspertutvalget? Hvorfor tror de at vi har denne Nav-meldingen? Det er ingenting som adresseres med det forslaget.

Vi snakker altså om det partiet som hadde flere tidligere statsråder som måtte møte i høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen fordi restansene til Nav var så høye, og fordi Riksrevisjonen ikke kunne bekrefte Navs regnskap da partiet styrte. Så at de nå står her og presenterer seg selv om at de ligger våkne om natten og er bekymret for utviklingen i Nav, tøyser nesten grensene for anstendighet.

Presidenten: Representanten Erlend Wiborg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Wiborg (FrP) [12:23:51]: Det var innlegget – på nytt – til representanten Dag Terje Andersen jeg reagerte på. Ja, det er helt riktig at han viste til forslaget fra 2008, da Arbeiderpartiet åpnet opp for at man *kan* innføre aktivitetsplikt. Det er det Arbeiderpartiet er for, at man *kan* innføre det. Men vi mener at skal aktivitetsplikt virkelig være noe, bør hovedregelen være at man *skal* ha aktivitetsplikt. Jeg skjønner at det kan være ubehagelig, men undertegnede siterte ordrett fra Arbeiderpartiets egne merknader da vi behandlet saken for to år siden. Det var det Arbeiderpartiet skrev da – for så vidt akkurat den samme debatten vi har hatt her i dag når det gjelder det at vi nå sier at det er ungdom utenfor arbeid som skal prioriteres. Jeg siterer konkrete merknader fra Arbeiderpartiet, og de velger da å gå ut av merknadene, i motsetning til samtlige andre partier, som mener at ungdom skal prioriteres.

Presidenten: Ingebjørg Amanda Godskesen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP) [12:24:59]: Dersom representanten Christoffersen hadde hørt etter da

jeg hadde mitt hovedinnlegg, hadde hun visst hvilke rapporter jeg siktet til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 20 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7 og 8, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 9 og 10, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 11–14, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 15 og 16, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 17 og 18, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 19 og 20, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 19 og 20, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme forslag om oppretting av Nav-ombud etter modell fra Pasient- og brukerombudet.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå styringsmodeller i offentlig sektor med den hensikt å fjerne tidkrevende byråkrati, rapportering, kontroll og detaljstyring, og isteden la ansatte få bruke sitt faglige skjønn og stole på deres vurderinger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.35.23)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15 og 16, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen realisere prinsippet om «en dør inn», ved at det lokale Nav-kontoret styrkes med folk fra spesialenhetene slik at folk erfarer at vi får myndige Nav-kontor.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen realisere prinsippet om «en dør inn» i Nav ved at lokalkontorene styrkes. Styrkingen må skje ved en overføring av betydelige ressurser og stillinger fra spesialenheter til førstelinje og må være av et slikt omfang at det innebærer en reell og faktisk maktforskyvning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.35.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om enhetlig ledelse ved alle Nav-kontor, og at lederen også tiltrer rådmannens ledergruppe i kommunene.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 33 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.36.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9 og 10, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette et arbeid for å kartlegge hvilke interne mekanismer i arbeids- og velferdsetaten som har bremsert eller hindret den forventede gjennomføringen av Nav-reformen, slik at det nå blir fortgang i gjennomføringen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke ungdomsgarantiene i stedet for å avvikle dem slik regjeringen nå legger opp til.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 67 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.36.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke ungdomsgarantien.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 94 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.37.03)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om enhetlig ledelse ved alle Nav-kontor, og at lederen også bør tiltre rådmannens ledergruppe i kommunene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 66 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.37.29)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen unnlate å detaljstyre Nav gjennom et sentralt pålegg om å utvide det eksisterende samarbeidet med bemanningsbransjen, men overlate dette til de vurderingene som allerede gjøres lokalt.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at eventuelle endringer i bemanningen ved det enkelte Nav-kontor som følge av opphevelse av den statlige bemanningsgarantien, baseres på lokal enighet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 62 stemmer mot og 43 stemmer for forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 12.37.55)

Kirsti Bergstø (SV) [12:38:10]: Sosialistisk Venstreparti vil støtte forslagene.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.38.32)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 12, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en sammenlåing til færre og større Nav-kontor kun skjer som et resultat av lokale vurderinger og beslutninger. Det samme gjelder eventuelle sammenslåinger av fylkeskontor i forbindelse med regionreformen. På begge nivåer skal det tas hensyn til behovet for samiskspråklige tjenester i de fylker og kommuner der dette er relevant.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 67 mot 38 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.38.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forskrift/retningslinjer som trekker opp grensene for hva Nav selv skal kunne utføre i egenregi, og hva arbeids- og inkluderingsbedriftene skal utføre.»

Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.39.20)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 2, 5 og 6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avstå fra forsøk med overføring av varig tilrettelagt arbeid (VTA) til kommunene og sørge for at VTA beholdes som en del av den statlige arbeidsmarkedspolitikken.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at vekst- og utføringsbedriftene får større ansvar for å følge opp brukere på varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift (VTO).»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, som et viktig tiltak for økt handlefrihet og myndighet til det enkelte Nav-kontor, å gjennomgå tildelingsbrevet til etaten med et kritisk blikk og erstatte detaljstyring av virkemidler, med mer vekt på styring gjennom oppnådde resultater.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-kontorene fortsatt skal drive ordinær arbeidsformidling, som et virkemiddel for å bygge opp, styrke og beholde arbeidslivskompetansen i det enkelte Nav-kontor og utvikle et tettere samarbeid med arbeidsgivere i privat og offentlig sektor, i tråd med Nav-reformens forutsetninger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.39.49)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen realisere prinsippet om «en dør inn», ved at det lokale Nav-kontoret styrkes ved at myndighet på områder som nå er lagt til spesialenhetene i strid med Stortingets forutsetninger da Nav-reformen ble innført, tilbakeføres til førstelinja på en måte som styrker lokalkontorene gjennom overføring av ressurser, myndighet og kompetanse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 61 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.40.17)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med resultatene av evalueringen av konkurranseutsettingen av arbeidsmarkedstiltak i skjermet sektor med tanke på brukervedvirkning og oppnådde resultater og foreslå eventuelle endringer i anbudspraksis for bedre måloppnåelse.»

Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Presidenten har grunn til å tro at det kan være en skarp votering.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.40.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Navs tilbud til personer med psykiske lidelser styrkes. De gode erfaringene fra forsøk med individuell jobbstøtte må tas vare på ved at arbeidsmetodikken som er utviklet, videreføres og videreformidles i etaten, etter utløpet av forsøksperiodene.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at en sammenslåing til færre og større Nav-kontor må være gjenstand for lokale vurderinger og beslutninger. Det skal tas hensyn til behovet for samiskspråklige tjenester i de fylker og kommuner der dette er relevant.

II

Stortinget ber regjeringen om at eventuelle endringer i bemanningen ved det enkelte Nav-kontor som følge av opphevelse av den statlige bemanningsgarantien må være lokalt forankret og basert på god lokal dialog. Tjenestebudet til kommunens innbyggere skal opprettholdes.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til komiteens innstilling. Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 96 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.41.49)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det enkelte Nav-kontor får økt handlefrihet og myndighet, og at man forsterker arbeidet med økt vekt på styring gjennom oppnådde resultater og mindre detaljstyring av virkemidler og aktiviteter.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Meld. St. 33 (2015–2016) om Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet, vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 2 [12:42:32]

Referat

1. (59) Representantforslag fra stortingsrepresentantane Per Olaf Lundteigen og Kjersti Toppe om endring av arbeidsmiljøloven § 14-12 (2) fyrste punktum om tidsavgrensa innleige av arbeidsfolk (Dokument 8:16 L (2016–2017))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (60) Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2015 (Dokument 3:2 (2016–2017))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
3. (61) Representantforslag fra stortingsrepresentantane Per Olaf Lundteigen, Janne Sjelmo Nordås, Heikki Eidsvoll Holmås og Kirsti Bergstø om endring av førerforskriften, jf. jernbaneloven 11. juni 1993 nr. 100 § 6 (Dokument 8:15 S (2016–2017))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.43.
